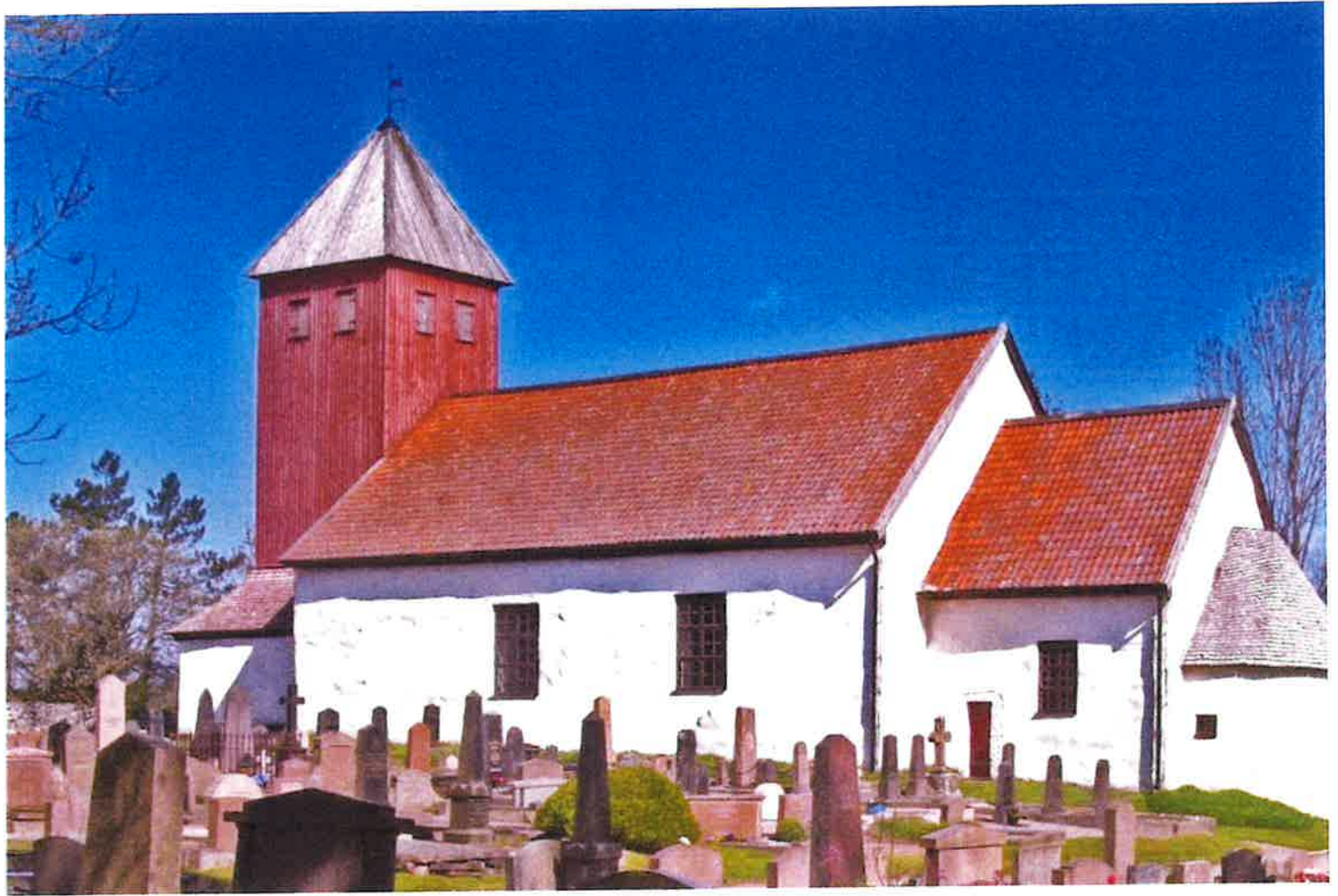

Förstudie

Viljeinriktning Bokenäsets församling

Förord

Vår församling, och hela Svenska kyrkan, befinner sig i en föränderlig tid. Vad som förut räknades som självklart, är inte självklart längre. Den ekonomiska stabilitet vi förut kunde räkna med, finns inte längre på samma sätt. Antalet medlemmar i vår församling, liksom i Svenska kyrkan i stort, sjunker. År 2014 var 78% av våra församlingsbor kyrkotillhöriga. År 2024 var denna siffra 63%. Fortsätter utvecklingen i samma takt kommer år 2033 endast 50,6% av invånarna att vara kyrkotillhöriga.

Som vi alla förstår, påverkar denna utveckling ekonomin i vår församling. Vi behöver reflektera och prioritera, samt se över våra kostnader i relation till våra inkomster.

En stor kostnadspost för oss är våra fastighetskostnader. De upptar periodvis upp till 40% av kyrkoavgiftsintäkterna. Den lokalförsörjningsplan som fastställdes av kyrkofullmäktige år 2021 visar dessutom att nyttjandegraden av våra fastigheter är relativt låg. Läger vi till detta att vi dessutom står inför stora utgifter för att kunna hålla fastigheterna i befintligt skick, förstår vi att något måste göras. Vi behöver reflektera och prioritera! Möta framtiden utrustade på bästa sätt!

Denna förstudie, som tagits fram på uppdrag av kyrkofullmäktige och kyrkoråd, är ett försök till detta! På ett strategiskt, strukturerat sätt har vi som deltagit i arbetet velat visa på en möjlig väg mot framtiden. En framtid där församlingens verksamhet kan bedrivas utifrån de krav samtiden och framtiden ställer, utan att tyngas av skenande fastighetskostnader.

*Åke Back Olsson,
Kyrkoherde Bokenäsets församling
2025-02-13*

MB 4

²
an luet Tho

**Svenska
kyrkan**

Innehåll

Innehåll	3
Inledning och bakgrund	4
Projektgrupp och genomförande	4
Sammanfattning av förutsättningar och befintliga underlag	5
Verksamhetens utveckling	9
Befintligt bestånd	10
Bruksvärdesbedömning	10
Kulturhistorisk inventering	11
Värdering utifrån kulturvärdesinventering	13
Möjliga handlingsalternativ	14
Förslag till viljeinriktning	25
Beskrivning av åtgärder i viljeinriktningen	26
Ekonomi	27
Fastigheter	27
Verksamhet	28
Förslag till beslut	29
Förteckning över bilagor	30

³
anlöst Tho

**Svenska
kyrkan**

MBS A

1. Inledning och bakgrund

Projektgrupp och genomförande

Förstudien har genomförts av en projektgrupp under ledning av en projektledare. Projektgruppen har utgjorts av:

Kyrkoherde Åke Back Olsson

Ordförande kyrkorådet, Yngve Andersson

Ordförande kyrkofullmäktige, Krister Olsson

2:a vice ordförande kyrkofullmäktige, Annelie Carlsson

1:a vice ordförande kyrkofullmäktige Susanna Hjalmarsson

Projektledare Ida Gäskeby t.om.2024-02 / Cecilia Oresten fr.o.m. 2024-03 , NIRAS Sweden AB

Projektgruppen har kompletterats med expertstöd från:

Fastighetsförvaltare Fastighet och Kulturarv, Björn Vannfjord, Göteborgs stiftskansli

Antikvarie, Sara Strindevall Språng, Göteborgs stiftskansli

Vid behov har projektgruppen kompletterats med biträdande projektledare Emelie Krantz, NIRAS och projektmedarbetare Viktor Dahlgren och Rickard Johansson Montenegro, NIRAS. Uppdraget har genomförts under 2023-2025.

Genomförandet har skett i flera steg:

1. **Uppstart och planering**
2. **Delmoment A: Insamling av fakta och underlag**
 - Teknisk fakta
 - Kulturvärden
 - Bruksvärden
 - Verksamhetens utveckling
3. **Delmoment B: Dialog och workshops**
 - Lokaler
 - Verksamhet
 - Invånare och medlemmar
4. **Delmoment C: Förslag och beslut om viljeinriktning**
 - Analys och förslag till viljeinriktning
 - Beredning och beslut

Målet med förstudien definierades som följande:

Viljeinriktningen ska för varje objekt tydliggöra:

1. Om byggnaden är prioriterad att bevara och utveckla
2. Om byggnaden är utpekad för att göra besparingar

2. Sammanfattning av förutsättningar och befintliga underlag

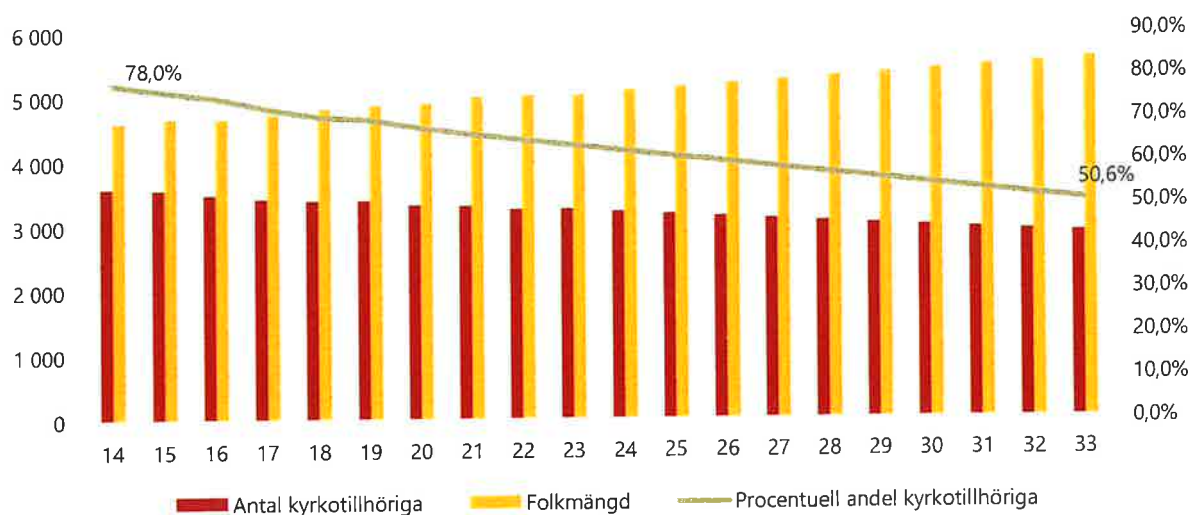
Lokalförsörjningsplanen för Bokenäsets församling fastställdes av kyrkofullmäktige den 2021-12-07.

Ett av målen med lokalförsörjningen är att:

”Församlingen ska kunna utföra den grundläggande uppgiften och övriga uppgifter i ändamålsenliga lokaler med en långsiktig resursanvändning som är såväl ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar.”

I lokalförsörjningsplanen konstateras det att Bokenäsets församling, likt Svenska kyrkan som helhet, står inför ett minskat antal kyrkotillhöriga och minskade intäkter från kyrkoavgiften, kyrkans enskilt största intäktspost. Samtidigt prognostiseras personalkostnaden vara på ungefär samma nivå, vilket är den enskilt största kostnadsposten.

Kyrkotillhörigheten har under de senaste åren minskat. År 2014 var ca 78% av församlingsinvånarna medlemmar i Svenska kyrkan. År 2024 var denna siffra ca 63%. Om utvecklingen fortsätter i samma takt som tidigare kommer 50,6 % av församlingsinvånarna vara kyrkotillhöriga år 2033.

Figur 1. Kyrkotillhöriga och befolkningsutveckling per 1 januari, 2014–2033.

NB

JA

5
an led Jo

Svenska kyrkan

Församlingen har en hög andel kyrkotillhöriga vilket påverkar skatteunderlaget positivt. Församlingens största intäkt är kyrkoavgiften som utgör ca 58%. Lönekostnaderna, som är den högsta kostnadsposten och utgör ca 47% av församlingens kostnader väntas öka.

Församlingen står inför ett negativt resultat som kommer öka under prognosperioden. 2034 prognosticeras resultatet till – 4,3 miljoner kronor.

Tabell 1. Ekonomisk utveckling (Budgetskrivelse 2023)

	Utfall	Budget	Budget	Plan	Prognos	Prognos	Förändring
Resultaträkning (tkr)	2023	2024	2025	2026	2030	2034	tkr
Summa intäkter	17 132	17 315	20 088	17 214	16 583	16 933	- 229
Summa kostnader	-16 418	-18 324	-22 464	-17 562	-19 041	-20 762	1 734
Årets resultat (efter finansiella poster)	873	-945	-339	-1 374	-2 500	-4 300	- 2 500

Församlingsverksamhetens kostnader för fastigheter som andel av kyrkoavgiftsintäkten har varierat mellan ca 20-40% under åren 2020 till 2024. Variationen beror till stor del på hur mycket underhåll som genomförs respektive år. Fastighetskostnader motsvarande 40 % av församlingens intäkter från kyrkoavgiften är förhållandevis högt och är inte långsiktigt hållbart.

ABD 4

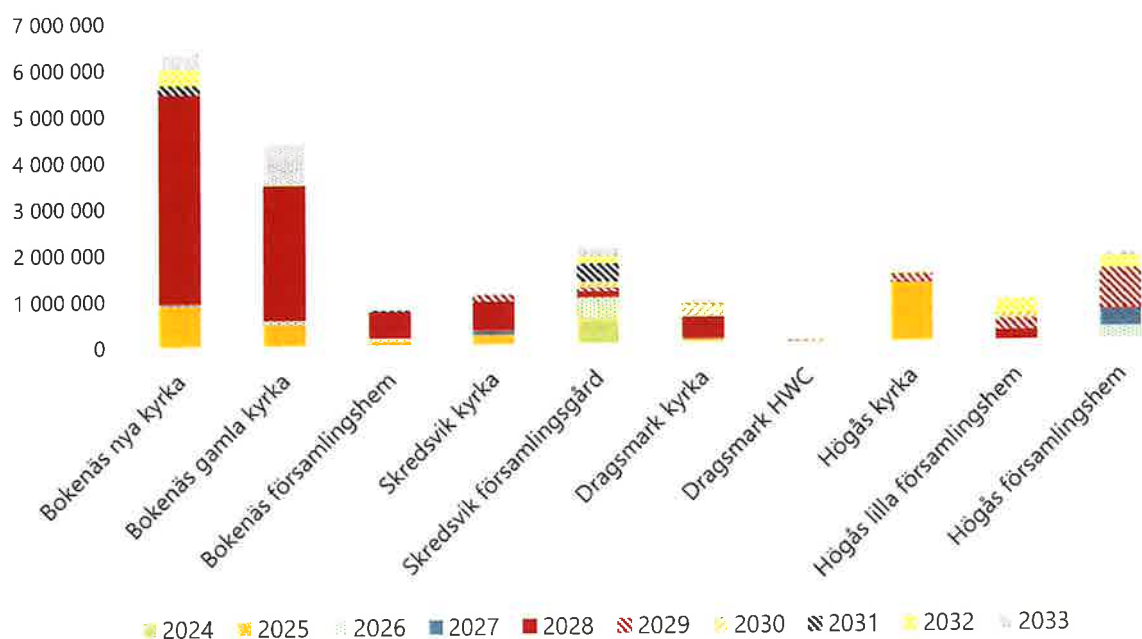
6
av best Jla

Svenska
kyrkan

I underhållsplanen ligger i dagens penningvärde ca 20 miljoner kronor, som krävs för att bibehålla fastigheterna i befintligt skick.

Tabell 2. Underhållsplan 2024-2033

Nyttjandegraden i kyrkorna och församlingshemmen är relativt låg, vilket lokalförsörjningsplanen (2021) visar. Kyrkorna nyttjas sällan mer än 4 % av tillgänglig tid (5 % motsvarar ca 30 minuter per dag). Statistiken är från år 2019 då pandemiåren 2020-2021 då lokalförsörjningsplanen beslutades gjorde statistiken missvisande. Inga större förändringar i nyttjande har skett sedan 2019. Bokenäs gamla kyrka är exkluderad från statistiken.

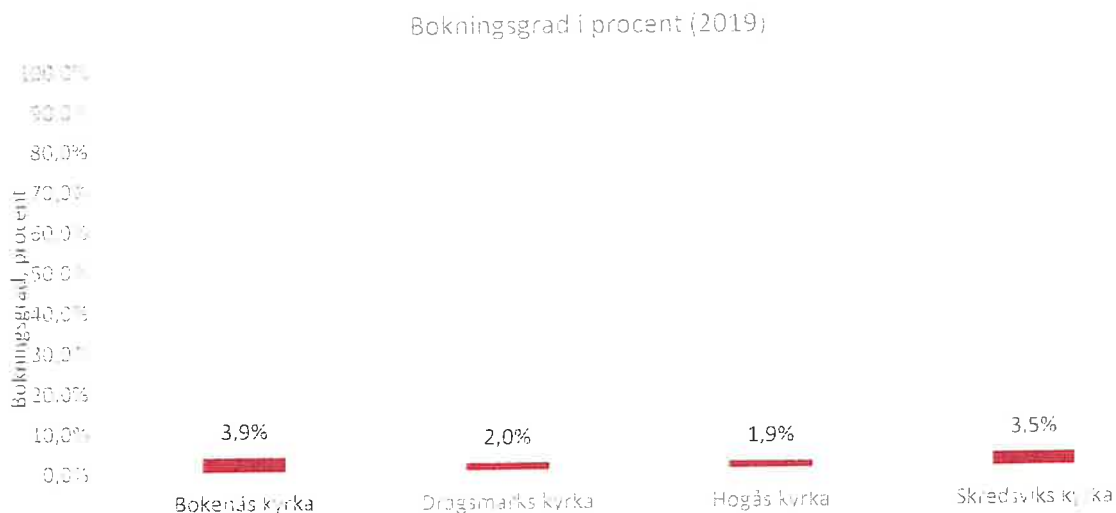
MS H

7
anlöst Ha

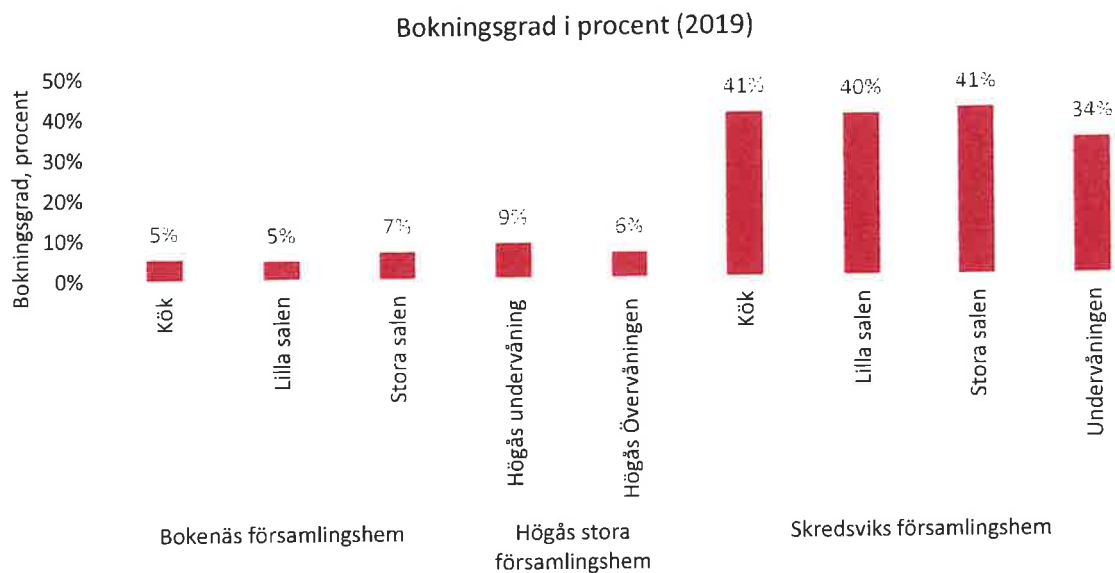
Svenska kyrkan

Figur 1. Bokningsgrad kyrkor

Församlingshemmen har en högre nyttjandegrad än kyrkorna.

Figur 2. Bokningsgrad församlingshem

Slutsatserna av lokalförsörjningsplanens analyser och den uppdatering av underlag som gjordes inför denna rapport är:

- att kyrkoavgiften och intäkterna minskar samtidigt som kostnaderna ökar
- att fastighetskostnaderna utgör en allt större andel av församlingens totala kostnader
- att församlingen har ett lågt nyttjande av flera lokaler och kyrkor
- att det krävs besparingsåtgärder för att fastighetskostnaderna inte ska gå ut över verksamheten.

8
cu [signature]

Svenska kyrkan

UBS X

Verksamhetens utveckling

I arbetet med rapporten genomfördes intervjuer med anställda samt församlingsträffar i Bokenäset- och Skredsviks församlingsgård för att diskutera verksamhetens utveckling och dela idéer om hur församlingen kan vända det negativa ekonomiska resultatet. Nedan följer en sammanfattning av det som diskuterades under intervjuerna.

- Bokenäs kyrka/församlingshem ligger närmare skola och därför har man god kontakt med skolan
- Finns önskemål från invånare om barngrupper för bebisar/mindre barn
- Flera ser behov av samtalsgrupper
- Dopet är en stark tradition i bygden
- Samtlig verksamhet har minskat under de senaste 10 åren
- Verksamhet för äldre har minskat kraftigt i antalet deltagare
- I Högåås upplevs det svårt att hålla verksamhet igång

På intervjuerna diskuterades också lokalernas läge och funktioner. Något flera nämnde var att det finns kyrkor "i varje hörn" av församlingen och att det saknas ett tydligt centrum. Det är även svårt att ta sig till flera av lokalerna utan bil och körkort. Vissa upplevde också att verksamheten stannar av vintertid då särskilt äldre inte vill ut och köra bil när det är mörkt och halt ute. Gällande funktioner (lokalfunktioner: t.ex. kök, teknik, möblering etc.) såg samtliga att det var överlag bra i alla lokaler.

Flera av de intervjuade och invånarna ser att församlingen i framtiden behöver spela en större roll i lokalsamhället och samverka mer med lokala aktörer. Att våga förändra var också något som lyftes under intervjuer och församlingsträffar – dvs att tänka nytt kring verksamhet och b.l.a. erbjuda verksamhet som intresserar den nya generationen äldre och 60-talister, samt mer ungdomsverksamhet i form av t.ex. a-traktorträffar.

På församlingsträffarna där kyrkotillhöriga och invånare medverkade lyftes bland annat vikten av att satsa på barn och unga, öka nyttjandet av kyrkorna, bli bättre på att marknadsföra församlingen och förmedla den kristna tron mer. Utöver detta lyftes konkreta förslag som följer nedan:

- Hyra ut församlingshemmet i Bokenäs till Bokenäs skola
- Möblera om Bokenäs kyrka för att kunna ha ungdomsverksamhet där
- Begravningsamlingar i Bygdegården
- Gudstjänst i en kyrka i taget (roterande gudstjänster)
- Avveckla 1-3 kyrkor
- Hyr ut ett eller flera församlingshem
- Avveckla något eller flera församlingshem

Befintligt bestånd

Församlingsverksamhetens lokaler som ingår i denna förstudie omfattar totalt 2 854 kvadratmeter bruksarea. Det finns fem kyrkor och fyra församlingshem i församlingen.

Tabell 4. Objektsförteckning

Objekt	Objekt	Verksamhet	Kvm BRA
Församlingsverksamhet			
Bokenäs	Bokenäs nya kyrka	Kyrka	410
Bokenäs	Bokens gamla kyrka	Kyrka	246
Bokenäs	Bokenäs församlingshem	Församlingshem	222
Skredsvik	Skredsvik kyrka	Kyrka	402
Skredsvik	Skredsvik församlingshem	Församlingshem	642
Dragsmark	Dragsmarks kyrka	Kyrka	146
Högås	Högås kyrka	Kyrka	240
Högås	Högås stora församlingshem	Församlingshem	345
Högås	Högås lilla församlingshem	Församlingshem	

Bruksvärdesbedömning

Utifrån en bruksvärdesbedömning (hur en byggnad används utifrån ett brukarperspektiv) kan en bedömning göras hur användbar en kyrka eller ett församlingshem är utifrån dagens behov och krav.

I andra förstudier som gjorts liknande denna, bland annat i Säffle pastorat¹ och Munkedals församling, har det ingått en kartläggning och bedömning av kyrkornas bruksvärden. Projektgruppen med stöd av kyrkvaktmästare samlade därför in bruksvärdes-fakta om församlingens kyrkor i en excel-fil, vilken kom att ligga till grund för diskussionerna om byggnadernas bruksvärde idag.

Ett utdrag från sammanställningen av bruksvärdesfakta görs i tabellen nedan.

¹ <https://www.svenskakyrkan.se/safflepastorat/kulturvarderingsprojektet>

10
Handwritten signature

**Svenska
kyrkan**

Handwritten initials

Bild 1. Utdrag från sammanställning bruksvärdesfakta, vad som finns och inte finns i kyrkorna.

Byggnadsfakta	Bokenäs gamla ka	Bokenäs nya ka	Dragmarks ka	Högås ka	Skredsviks ka
Kyrkans area, BRA	246	410	146	240	402
Kyrkorummets area	(ej prio)			175	
Vara korets area	(ej prio)			55	
Antal sittplatser (kapacitet) inkl kör o läktare	50	285	140	245	295
Antal sittplatser (brand)	50	285	150	245	295
Tillgänglighet entré inkl gångar	Saknas	Flyttbar ramp	Flyttbar ramp	Flyttbar ramp	Ramp
Tillgänglighet kör	Avsats	Flyttbar ramp	Flyttbar ramp	2 steg / flyttbar ramp	Ok
Tillgänglighet sittplats	Avsats	Plant golv	Avsats	Plant golv, insteg	Plant golv
Vatten/avlopp	Saknas	Ja	Ja	Ja	Ja
WC/RWC	Saknas	Ja 1 RWC	Ja 1 RWC	Ja 1 RWC	Ja 1 RWC
Antal läktare/ platser	Ja 20	Ja 35	Ja plats för 1	Ja 20	1 läktare
Uppgång / utrymning läktare	Trappa/Stege	2 trappor	Trappa/stege	Trappa och stege	Trappa och stege
Uppvärmning	Nej	Direkt el	Direkt el	Direkt el	Direkt el
Styrning	Nej	CC kyrka	CC kyrka	CC kyrka	CC kyrka
Klimatmätning	Nej	Temp/RH	Temp/RH	Ja/RH	Temp/RH
Ljudanläggning	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Hörslinga	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Mixerbord ljud	Nej	Ja	Fast installation	Fast installation	Ja

Kulturhistorisk inventering

I samband med denna utredning har Bokenäs församling beställt en karaktärisering av Högås kyrka, Skredsvik kyrka, Dragmark kyrka och Bokenäs nya kyrka. Karaktäriseringen och värderingen är gjord av antikvarie Sara Strindvall Språng på Göteborgs stift. Bokenäs gamla kyrka utelämnas från karaktäriseringen på grund av dess mycket höga kulturhistoriska värde. Församlingen placerar själva in Bokenäs gamla kyrka i matrisen.

Nedan finns en sammanfattning om respektive kyrka.

Högås kyrka

Den medeltida kyrkplatsen ligger på den äldre delen av kyrkogården. Kyrkogårdens murar, terrasseringsar, grindar och lövträd bidrar till kyrkomiljöns karaktär. Kyrkan har en enkel arkitektur med nyklassicistiska stildrag och vissa medeltidsinspirerade element, särskilt i tornet. Exteriören är nästan oförändrad sedan byggnadstiden. Interiören är välbevarad med nyklassicistiska inslag, inklusive altare, altarring, predikstol och läktarbröstning från byggnadstiden eller strax därefter. Orgelhuset, som kan vara från 1920, har också en nyklassicistisk utformning.

Kyrkan, kyrkogården och det intilliggande äldre skolhuset bildar en sammanhängande kyrkomiljö med högt upplevelsevärde. Högås kyrka är särskilt igenkännbar och relaterbar för många människor, vilket bidrar till miljöns betydelse. Byggnaderna och miljön bedöms ha potential för förändring och utveckling, vilket kan bidra till att skapa ett centrum i socknen.

Skredsvik kyrka

Kyrkan, tillsammans med församlingshemmet (tidigare skolbyggnad), sockenmagasinet, bårhuset och kyrkogårdsdelar av olika ålder, bildar en sammanhängande kyrkomiljö med framträdande läge. Kyrkans exteriör har förändrats lite sedan byggnadstiden och representerar sent nyklassicistisk arkitektur med medeltidsinspirerade drag. Interiören har en väl sammanhållen nyklassicistisk stil, och tidigare renoveringar har bibehållit denna karaktär. Snickeriinredningen från byggnadstiden är till stor del bevarad, inklusive altaret, altarringen, predikstolen, orgelhuset, läktaren, och flera innerdörrar. Altaruppsatsen är från 1684 och dopfunten är medeltida, återförd 1924.

Skredsviks kyrkas exteriör och interiör kan likställas med Högås då dessa tillkommit vid samma period. Skredsviks kyrka är dock tydligare och mer sammanhållen i sitt nyklassicistiska formspråk och bedöms därför ha ett högre kulturhistoriskt värde än Högås. Förändringar i kyrkorummet bör inte bryta denna helhet.

Dragsmark kyrka

Kyrkplatsen har sitt ursprung i det 1200-tals anlagda premonstratenserklostret. Bohuslän hade två medeltida kloster: Dragsmark och Marstrand. Kyrkans exteriör är typisk för 1700-talets bohuslänska träkyrkor, med något förstorade fönster från 1800-talet och tillbyggnader av sakristia 1914 samt en förlängning 1925, men dess karaktär har förblivit oförändrad sedan 1920-talet. Interiören har en sammanhållen karaktär präglad av 1700- och 1800-talets stil, med anpassningar från 1925 och renoveringar 1984. Konserveringsarbeten på 1980–90-talen har lyft fram och kompletterat det äldre måleriet. Snickeriinredningen är mestadels av äldre datum, inklusive predikstolen och altaruppsatsen från 1626, dopfunten från 1750-talet, och flera andra detaljer från 1700- och 1800-talet. Innertaket, målat av Johan Henrik Dieden 1776, har motiv som visualiserar kristna huvudtankar och är ett exempel på västsvensk regional särart.

Kyrkan, klosterruinen, äldre gårdsbebyggelse och ett närliggande före detta skolhus utgör en kulturhistoriskt värdefull miljö med nästan 800 års kontinuitet. Kyrkomiljön är regionalt viktig och inkluderar även områden som idag tillhör Norge. Klosterlämningarna är de enda kvarvarande i Bohuslän. Kyrkans exteriör är typisk för 1700-talets träkyrkor i Bohuslän, och interiören, inklusive takmålningarna, har ett högt kulturhistoriskt värde och är ett regionalt särdrag. Det finns potential för att utveckla turismen på platsen i harmoni med övrig verksamhet.

Bokenäs nya kyrka

Bokenäs nya kyrka är den andra kyrkan i socknen, uppförd på en ny kyrkplats med en tydligt avgränsad kyrkotomt och en kyrkogård placerad nordost om kyrkan. Kyrkobyggnaden har en framträdande placering i landskapet, med Bokenäs gamla skola som nu är församlingshem som närmaste byggnad. Området, med nya och gamla kyrkan, nya skolan med förskola, gamla skolan som församlingshem, gårdar, pendelparkering och busshållplats, utgör ett centrum som speglar platsens utveckling under cirka 1000 år.

Kyrkan är exteriört i stort sett oförändrad sedan byggnadstiden och kännetecknas av den ljusst brunröda graniten i väggarna och det dekorativa teglet. Den välbevarade exteriören representerar

NBS 4

12
C. Hult J. A.

**Svenska
kyrkan**

tydligt de nygotiska kyrkor som byggdes kring sekelskiftet 1900. Kyrkan ritades av Adrian Crispin Petersson, en arkitekt som designade över trettiofem kyrkor och många ombyggnader och restaureringar mellan 1866 och 1908.

Interiören har bevarad ursprunglig inredning med utpräglade nygotiska drag, inklusive takets mittparti, glasmålningar, altare och altarring, sakristidörr, predikstol, dopfunt, bänkinredning, läktare och orgelfasad. En ombyggnad 1954 förändrade kyrkorummets rumslighet och tillförde klassicistiska drag, vilket delvis förlorade den ursprungliga stilkaraktären men behöll vissa nygotiska element. Den senaste läktarunderbyggnaden följer 1954 års formspråk och integrerar med de äldre nygotiska formerna utan att helt samverka med dem.

Bokenäs nya kyrka är den yngsta i församlingen och har ett högt kulturbistoriskt värde, särskilt exteriört. Den representerar en typisk västsvensk kyrkobyggnad från sin tid, ritad av en arkitekt känd för sina många likartade projekt i Göteborgs stift. Kyrkan, centralt placerad i samhället med kyrkogården vid sidan, har en förändrad interiör och potential för utveckling och användning av fler aktörer än Svenska kyrkan.

Värdering utifrån kulturvärdesinventering

Utifrån stiftets bedömning har varje byggnad klassificerats som lägre eller högre kulturvärde.

Objekt	Värdering
Bokenäs gamla kyrka	Högre
Bokenäs nya kyrka	Lägre
Dragsmarks kyrka	Högre
Högås kyrka	Lägre
Skredsviks kyrka	Högre

Möjliga handlingsalternativ

I utredningen har ett antal handlingsalternativ setts över under projektet med syftet att minska fastigheternas negativa påverkan på ekonomin.

A. Utveckla egen användning

I ett första steg bedöms möjligheten att utveckla befintlig verksamhet och öka nyttjandet av lokalen. Genom att utveckla befintlig verksamhet kan olika satsningar innebära att fler är kvar som medlemmar i kyrkan på lång sikt vilket kan minska ett medlemstapp och därmed förebygga minskning av kyrkoavgiften. Det framkom även under verksamhetsintervjuer och församlingsträffar att flera ser att församlingen bör satsa på barn- och ungdomsverksamhet, ny verksamhet för äldre och skapa mer engagemang och gemenskap hos de befintliga medlemmarna. Det kan även medföra fler aktiva inträden vilket ökar intäkten från kyrkoavgiften. Detta kommer dock inte att inbringa några betydande intäkter på kort sikt eller minska församlingens kostnader. Att utveckla egen användning är resurskrävande främst i form av personal och tid.

En alternativ användning av kyrkobyggnader är att bygga om dem för att fungera som både församlingshem och kyrka (och då kunna avyttra ett församlingshem på sikt). Detta är en lösning som flera församlingar genomfört med gott resultat. Samtliga Bokenäs kyrkor är kulturskyddade och därför behöver då en ansökan skickas till länsstyrelsen och arbetet med ombyggnationen ske i dialog med dem och stiftet för att samtidigt bevara kulturarvet. Detta är ett alternativ för samtliga kyrkor förutom Bokenäs gamla kyrka. En större kyrka underlättar – det finns mer plats att ”ta av” och därmed är Bokenäs kyrka och Skredsviks kyrka något mer aktuella för detta alternativ. Följden blir då att Bokenäs församlingshem eller Skredsviks församlingsgård bör avyttras för att minska kostnaden och samtidigt ha kvar lokal i alla församlingens delar.

Ytterligare ett alternativ som diskuterats under arbetet är samarbete över församlingsgränser, t.ex. samarbete kring konfirmandundervisning tillsammans. Detta är ett aktuellt alternativ för hela församlingsverksamheten – och att inleda arbetet med samarbeten har en relativt låg kostnad och kräver främst tid av personalen.

Slutsats

Att utveckla den egna verksamheten och engagera medlemmar och invånare är ständigt aktuellt. Det som främst diskuterats under arbetets gång har varit att satsa på barn och ungdomar samt den nya generationen äldre. Detta medför vinster på lång sikt i form av fler medlemmar i kyrkan.

Att bygga om en kyrka att inhysa både församlingshem och kyrkorum är också aktuellt, främst för de lite större kyrkorna. Alternativet förutsätter att man då avyttrar ett församlingshem, då det annars inte medför några besparingar. Här är det slutgiltiga beslutet hos länsstyrelsen som avgör om det är tillåtet.

B. Hitta alternativ användning

Ett annat handlingsalternativ är att hitta en alternativ användning för byggnaderna. Det kan vara antingen inom församlingen eller via en hyresgäst.

Henrik Lindblad tidigare kulturarvssamordnare vid Kyrkokansliet har studerat alternativ verksamhet som tillägg eller ersättning för den sakrala användningen. Han menar att när en extern verksamhet nyttjar en kyrka kan det göras antingen parallellt med ordinarie verksamhet eller uteslutande till andra ändamål². Det förekommer exempel i USA, Kanada och Nederländerna där kyrkobyggnader har anpassats till helt annan verksamhet, däribland till restaurang, café, cirkusskola, bibliotek, bokhandel eller andra kommersiella lokaler. I Sverige finns exempel på när kyrkobyggnader hyrs ut helt eller delas med andra religiösa samfund. Större ombyggnationer och anpassningar för att samlokalisera med andra verksamheter i kyrkobyggnader är relativt begränsade i Sverige med hänsyn till kulturskydd om råder enligt 4 kap, kulturmiljölagen.

I församlingshemmen finns färre begränsningar för detta.

En fördel är att extern uthyrning kan generera ökade intäkter, beroende av vilka aktörer som vill nyttja kyrka eller församlingshem och i vilken omfattning sett till tid och yta. Intäkterna kan i sin tur användas för att täcka drift och underhållskostnader för respektive kyrka. En uthyrning på timbasis är en större osäkerhet jämfört med en längre tidsbestämd uthyrning. Som fastighetsägare kommer ett ansvar gentemot hyresgästen som både kan vara kostsamt och tidskrävande. Vissa anpassningsåtgärder kan bli aktuellt ifall användningen skulle öka i samband med en uthyrning. Stor försiktighet måste iakttas så inte kulturhistoriska värdena påverkas negativt³.

Möjligheten att bygga om församlingshem till bostäder har även diskuterats. Flera församlingar har tidigare gjort detta och står just nu i processen med det. Vissa församlingar har också delat en byggnad där t.ex. övervåning är privat lägenhet och undervåningen används för församlingsverksamhet. Fördelen här är att det bringar en liten men stabil intäkt och församlingen kan bidra med att skapa fler bostäder i lokalsamhället, det finns få hyresrätter i församlingen idag. Nackdelen är att ombyggnationskostnad kan bli hög, och vid större ombyggnationer går nybyggnationsregler in och ställer krav på bl.a. tillgänglighet som kan vara kostsamma att leva upp till. Hyresnivåerna i området är också relativt låga, och att då sätta en bruksvärdesanpassad hyra kan medföra att det blir svårt att hitta hyresgäst som kan tänka sig betala den summan. Alternativet är dock aktuellt för samtliga församlingshem, även om hyra ut till annan verksamhet sannolikt är mer lönsamt.

² <https://www.svenskbygggtidning.se/2021/11/22/konsten-att-oppna-stangda-kyrkor/>

³ https://www.raa.se/app/uploads/2012/06/Kyrkor-langsiktigt_hallbar_forvaltning_pm-3-sid.pdf

Slutsats

En förutsättning för en alternativ användning i form av extern hyresgäst är att det finns en marknad och ett intresse av platsen och byggnaden för andra. Församlingen har idag inte märkt av något intresse från andra aktörer att hyra kyrkor.

För församlingshemmen är samtliga belägna i nära anslutning till kyrka och kyrkogårdar, förutom Bokenäs församlingshem där det finns lite längre avstånd till kyrkan. Närheten till en kyrka kan försvåra möjligheten för att hitta extern verksamhet som går att kombinera på ett bra sätt. Om intresse från en lämplig hyresgäst finns i församlingen är det ett alternativ som är aktuellt och skulle bidra till att öka intäkterna.

C. Minimera drift och underhåll

Ett fjärde sätt att minska kostnader är att minimera drift och underhåll. Det innebär att kyrkans uppvärmning begränsas till en minimal nivå som säkerställer att byggnad och inventarier inte far illa och att underhållsåtgärder begränsas till ett tätt klimatskal (dvs fasad, tak, grund, fönster och dörrar) och en säker byggnad. Det innebär konkret en förlängning av underhållsintervall för interiören, såsom att t.ex. slipa golvet i en kyrka var 40:onde år istället för var 20:onde.

En omställning av inneklimat ska göras med försiktighet och god kännedom om byggnad, teknik och inredning. En temperatursänkning ställer ofta krav på åtgärder för att hantera fukt. En omställning av inneklimatet påverkar arbetsmiljön för de som arbetar i kyrkan som exempelvis vaktmästare, präst och musiker.

Ett sätt att minska kostnader för tillsyn och skötsel är att i samband också begränsa användningen. Detta kan exempelvis göras utifrån att kyrkan används under del av året "säsongskyrka" och är öppen t.ex. maj-september för gudstjänster och förrättningar. Detta är inte att jämföra med begreppen vägkyrka och sommarkyrka som innebär att kyrkan är öppen för allmänheten dagtid och erbjuder exempelvis café och andakter.

En möjlighet att ytterligare minimera kostnader är att helt begränsa användningen och inte utföra någon församlingsknuten aktivitet i kyrkan. Erfarenheter från stiftet är att kostnader kan minskas med upp mot 50 % genom en minimering av drift och underhåll samt begränsad användning. Då vissa av dessa kyrkor redan idag har haft en begränsad användning och underhållsvärme är delar av energi- och kostnadsbesparingen redan inhämtad.

Att som församling besluta att inte längre använda en kyrkobyggnad är inte detsamma som att ta kyrkan ur bruk. Kyrkan kan fortsatt vara ett invigt kyrkorum, detta påverkar inte drift eller kostnad.

Slutsats

Alternativet som går ut på att minimera drift- och underhållskostnaderna bedöms vara det som är mest genomförbart för främst församlingens kyrkor och bidra till önskade effekter relativt snabbt. Det kommer att krävas åtgärder i kyrkorna, exempelvis luftavfuktare men dessa går att söka kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) för. Alternativet är även en möjlighet för församlingshemmen.

D. Sälja/överlåta utanför trossamfundet

Ett annat alternativ som undersökts är möjligheten att sälja en kyrka eller skänka den till någon utanför trossamfundet.

I Sverige finns än så länge inte särskilt många kyrkobyggnader som har sålts till andra intressenter. Det beror bland annat på Sveriges starka kulturskydd om råder enligt 4 kap, kulturmiljölagen. Lagen är onekligen effektiv, men kan utgöra ett visst hinder vid anpassning för nya behov i en föränderlig tid.

Enligt lagen om kyrkliga kulturminnen så får kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser tillkomna före 1940 inte på "något väsentligt sätt ändras utan tillstånd från länsstyrelsen". De reglerna gäller också efter en försäljning, berättar Catharina Sojde, chefsjurist på Riksantikvarieämbetet. – Den stora förändringen är att de som köper kyrkan inte får ta del av den kyrkoantikvariska ersättningen, säger hon. En köpare måste förstå betydelsen av lagskyddet. Byggnaden är kulturminnesskyddad och marken intill, som ofta är en tidigare kyrkogård, är fornminnesförklarad. Det finns dock exempel på kyrkor som ligger ihop med kyrkogård som sålts till privatpersoner. Örja kyrka (byggd 1868) togs ur bruk 2004 av Lunds stift, då den hade för få besökare och var i dåligt skick. Församlingen ansökte först om att få riva kyrkan men hoppades kunna sälja den. År 2012 såldes kyrkan till en privatperson.

Det kan komma fler försäljningar av kyrkor men det är inte helt okomplicerat att sälja landsorts-kyrkor med kyrkogårdar intill. Faktorn om det finns en kyrkogård runt om spelar stor roll för om byggnaden är lämplig att sälja eller inte. Kyrkor som är yngre och/eller placerade i eller i anslutning till en tätort är lättare att avyttra.

Slutsats

En förutsättning för en försäljning är att det finns förutsättning att hitta en köpare som går att kombinera med de omkringliggande kyrkogårdarna. Kyrkorna i församlingen har dessutom underhållskostnader som kan göra det svårt för en annan part att vilja ta över fastigheten när den inte kan söka KAE för underhållet. Bedömningen är att detta inte är en relevant åtgärd att gå vidare med för någon av kyrkorna i nuläget.

För församlingshemmen ser möjligheten annorlunda ut då dessa är mer användbara för en potentiell köpare eller övertagare. Alla församlingshemmen (undantaget Bokenäs) ligger i anslutning till kyrkan vilken kan vara en nackdel sett till marknadsintresset. Det finns även en viss osäkerhet i

vem som skulle kunna bli en potentiell köpare nummer två. Försäljning av fastighet regleras i jordabalkens (JB) fjärde kapitel. När en fastighet säljs ska en köpehandling upprättas och det finns vissa formkrav som måste vara uppfyllda för att köpet ska vara giltiga. Av 4 kap. 1 § JB följer att köpehandlingen måste skrivas under av säljaren av köparen, priset måste stå med och det måste klart framgå att avtalet gäller en överlåtelse.

Det ovannämnda är det som måste finnas med i avtalet för att det ska vara giltigt. Säljaren och köparen kan komma överens om övriga villkor för köpet. Det finns dock vissa som måste vara nedskrivna i avtalet för att de ska vara giltiga. I Sverige råder avtalsfrihet i denna typ av situationer, vilket innebär att säljarna själva bestämmer om de vill sälja, till vem de vill sälja och med vilka villkor de vill sälja. Villkor som inskränker köparens rätt att förfoga över fastigheten - vilket ett villkor av den förevarande typen är - måste dock tas med i den skriftliga köpehandlingen för att vara giltigt (Jordabalken 4 kap 3 §). Kort sagt är det alltså tillåtet att skriva ett avtal om rätten att köpa tillbaka, men det måste accepteras av både köpare och säljare och finnas med i den skriftliga köpehandlingen. Om detta blir aktuellt bör församlingen ta stöd av jurist för att säkerställa korrekt formulering och full giltighet på villkoret.

E. Överlåta kyrkor inom trossamfundet

Ett andra alternativ som lyfts är möjligheten att överlåta kyrkan inom trossamfundet. Detta framgår av Kyrkoordningen 40 kap 10, en församling kan efter godkännande av stiftsstyrelsen överlåta en kyrkobyggnad med tillhörande kyrkotomt till trossamfundet Svenska kyrkan. Ett sådant beslut får fattas bara om:

1. kyrkobyggnaden inte ska användas för församlingens gudstjänster,
2. det har prövats om det finns en alternativ användning, och
3. kyrkostyrelsen har godtagit att överta kyrkobyggnaden.

Möjligheten att överlåta kyrkor har pausats mot bakgrund av att det uppstod flertalet svårigheter med att lösa det praktiskt, bland annat kopplat till fastighetsjuridik. Nu pågår ett omtag "Kyrkobyggnadsprojektet".

Det råder en viss osäkerhet kring vilka krav en överlåtelse skulle innebära för församlingen. I förarbetet framgår att en överlåtelse skulle innebära att församlingen förlorar rådighet över kyrkan. Dock är grundprincipen för en överlåtelse att möjliggöra minskade resurser och ansvar för församlingen. Således kan det innebära positiva effekter för församlingens resultatbudget.

Slutsats

En överlåtelse ligger flera år fram i tiden, om det kommer att vara möjligt. Det råder stor osäkerhet vilka ekonomiska effekter det kommer att innebära, möjligt kan det direkta kostnadsansvaret försvinna men samtidigt finns det kvar inom organisationen Svenska kyrkan. Relativt säkert är att församlingen kommer förlora rådighet över kyrkobyggnaden. Församlingen kan förbereda för en överlåtelse utifrån de förutsättningar som redogörs för i kyrkoordningen idag, utreda annan användning och själv besluta att inte använda kyrkan. Vad ett genomförande kommer att innebära

återstår att se från Kyrkobyggnadsprojektet. En överlåtelse bedöms vara en möjlig långsiktig lösning, men det behöver församlingen ta ställning till när det finns mer fakta om vad det innebär.

Övriga alternativ

Det har funnits fler alternativ på tal så som exempelvis ruinställa en kyrka. I fråga om en kyrkobyggnad krävs alltid tillstånd för rivning, flyttning eller ombyggnad av byggnaden liksom för ingrepp i eller ändring av dess exteriör och interiör med dess fasta inredning och konstnärliga utsmyckning samt för ändring av dess färgsättning. Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäligen med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen ska utföras och den dokumentation som behövs (Lag 2017:562).

En rivning innebär också att kyrkorummet tas ur bruk. Om en församling eller pastorat överväger att ta ett kyrkorum ur bruk ska samråd ske med stiftsstyrelsen. När det finns ett förslag om att ta ett kyrkorum ur bruk ska stiftsstyrelsen under tiden för samrådet ge domkapitlet och länsstyrelsen tillfälle att yttra sig. För att gälla ska ett beslut att ta ett kyrkorum ur bruk fastställas av stiftsstyrelsen.

Slutsats kring eventuell rivning av en kyrka är att det är tillåtet för en församling att ansöka om att få rivningslov, och det är upp till länsstyrelsen att fatta beslut om det är godkänt. Om länsstyrelsen nekar kan regeringsrätten dock ändå ge tillstånd för rivning (vilket gjordes för Maglarps nya kyrka, se mer nedan).

Antikvarie Sara Strindevall Språng på Göteborgs stift berättar att ruinställning eller rivning av kyrkor i modern tid är ovanligt och stiftet känner inte till några exempel på ruinställning förutom i samband med brand. Det är vanligare att kyrkor numer säljs som privatbostad vid nedläggning. Den kyrka som senast revs är Maglarps nya kyrka år 2007. Kyrkan hade då varit outnyttjad och ej underhållen sedan 1976. Den kyrka som senast ruinställdes var Viås - Sjösås nya kyrka som totalförstördes i en brand 2022. Det finns därför inga uppgifter om vad en ruinställning utan föregående olycka kostar.

För att inte en kyrkoruin ska skapa risk för omgivningen behöver den underhållas till viss del, t.ex. med förstärkning av murverk. Det finns olika typer av bidrag att söka för detta beroende på vilken lag kyrkoruinen faller under.

Visby stift berättar att de underhåller en kyrkoruin med förstärkning av murverk cirka var 30:nde år, vilket uppgår till ca 2 mkr före bidrag. Övriga församlingar NIRAS varit i kontakt med har inte behövt förstärka murverk och deras underhåll består främst av gräsklipp/ogräsrensning.

Ett alternativ har även varit att se över begravningsverksamhetens möjligheter till och behov av att föra över församlingshem till begravningsverksamheten. Ekonomiskt blir det då en fördelning av kostnaden – generellt sett fördelas kostnaden i procent efter hur stor del som nyttjas av begravnings-

ningsverksamheten respektive församlingsverksamheten. I vissa fall fördelas enbart delar av fastighetskostnaden såsom t.ex. el och uppvärmning. Församlingsverksamheten kan även hyra av begravningsverksamheten. Arbetsgruppen för denna förstudie har kontaktat begravningsansvarig på stiftet angående deras behov av lokaler. I skrivande stund har ännu inget svar kommit och rapporten kan komma att kompletteras längre fram med stiftets svar.

MBS Y

20
Christer Ha

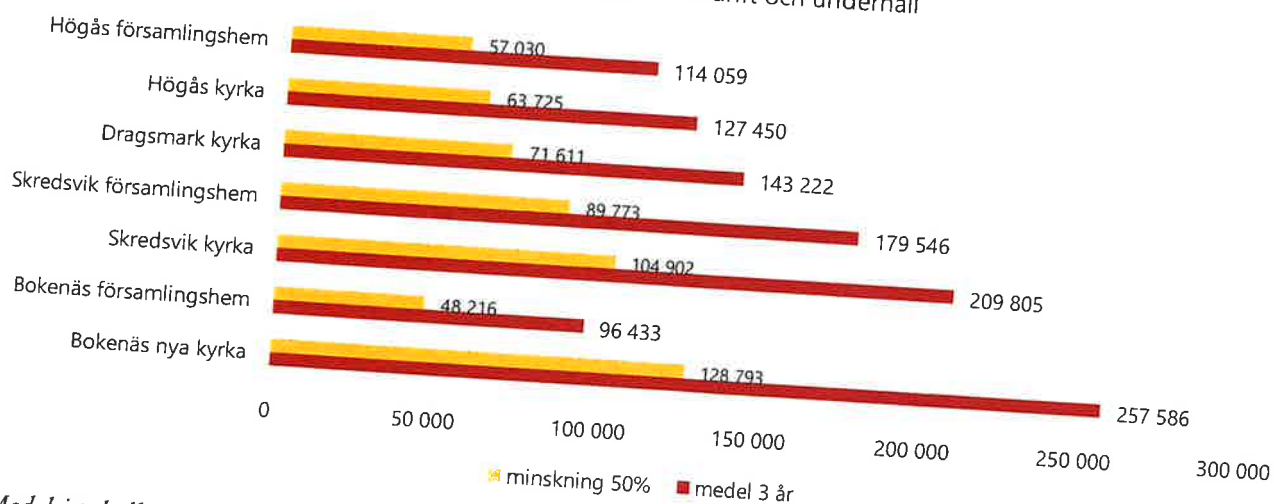
Svenska
kyrkan

Möjliga handlingsalternativ – ekonomisk påverkan

Totalt är det ca 26 mkr som församlingen behöver spara under den närmaste 10-årsperioden för att inte gå med negativt resultat, dvs ca 2,6 mkr per år.

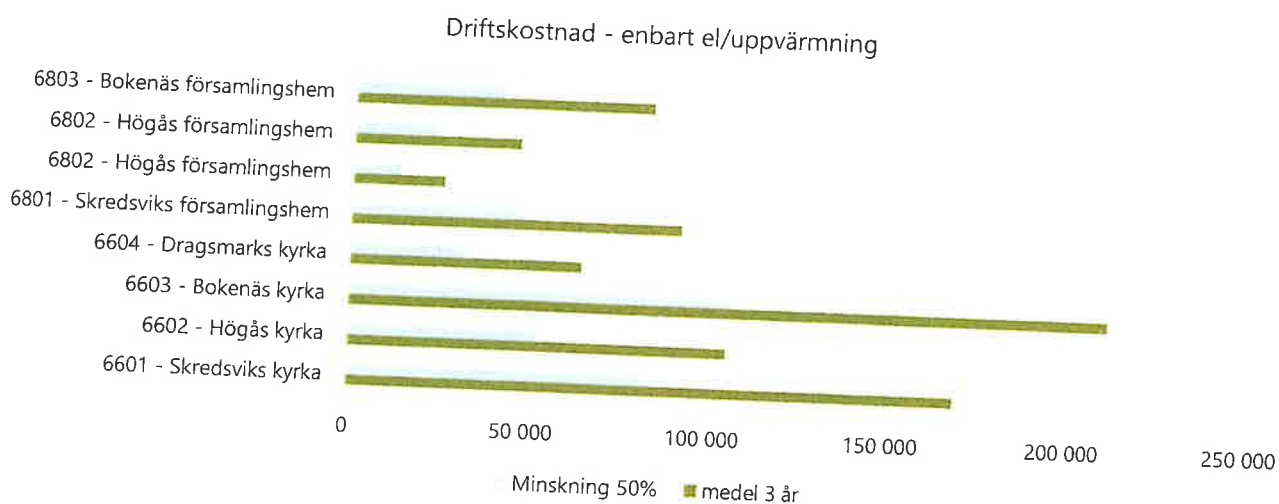
Alternativet att minska drift och underhåll är ett möjligt alternativ för samtliga lokaler förutom Bokenäset gamla kyrka. Som beskrivs ovan kan fastighetskostnaden minska med ca 50% i dessa fall. Kyrkorna kräver generellt en avfuktare vilket drar ned besparingen något. Bokenäs nya kyrka, Skredsviks kyrka och Skredsviks församlingsgård har haft högst driftskostnader under de senaste tre åren och därför skulle effekten av en minimering av drift och underhåll bli störst där.

Driftskostnad - minimera drift och underhåll

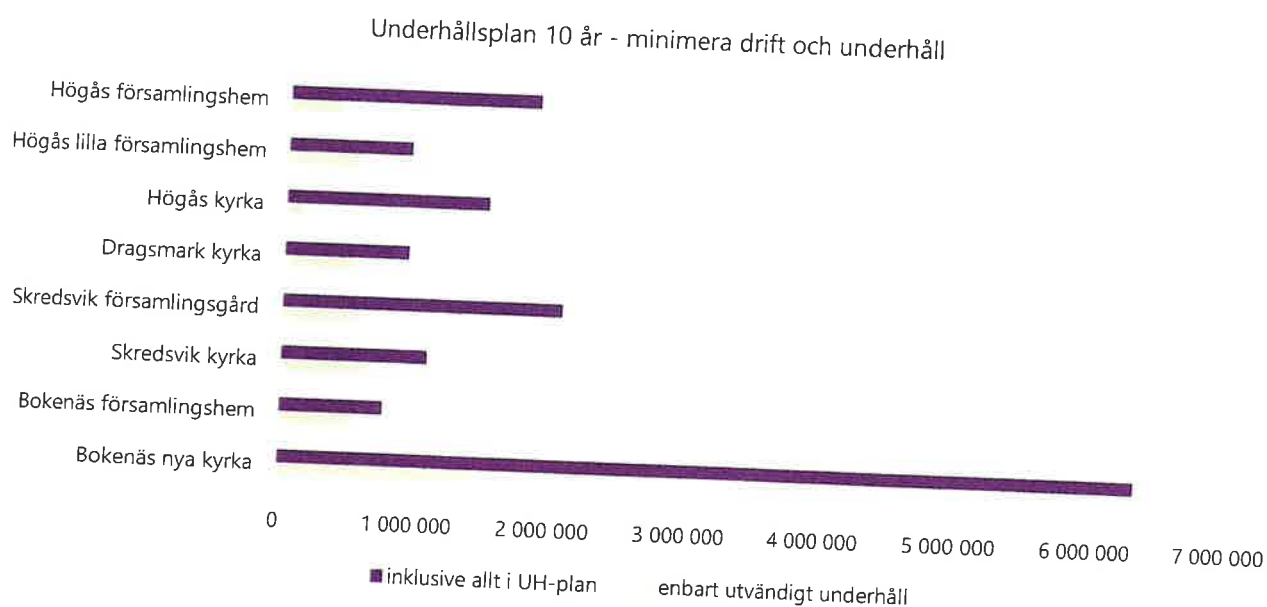

*Medel i tabellen är ett medelvärde av byggnadens driftkostnad senaste tre åren.

Ett alternativ som också är möjligt för samtliga lokaler undantaget Bokenäset gamla kyrka (då den redan är kallställd) är att enbart kallställa – dvs att sänka temperaturen och inte nyttja lokalen under de kallare månaderna. Detta alternativ skulle få störst effekt i Bokenäs nya kyrka, Högåås kyrka och Skredsviks kyrka.

En väg att gå i alternativet att minimera drift och underhåll är att begränsa underhåll till att enbart uppfylla fastighetsägarens ansvar vilket innebär att hålla tätt klimatskal (t.ex. byte av fönster, tak etc. inget inre underhåll) och på så sätt bevara byggnaden säker för människor. Lås och larm behöver också bevaras för att inte obehöriga ska få tillgång till byggnaden. Detta alternativ får störst effekt för Bokenäs nya kyrka, Högås församlingshem och Skredsviks församlingsgård.

Alternativet avyttring innebär 0 kostnader för framtida underhåll och drift, och om avyttring sker via försäljning blir det en försäljningsintäkt.

NBS Y

22
C. Gust J6

Svenska kyrkan

Avyttring

Avyttring medför en engångsintäkt vid försäljning (exklusive ev. juridiska kostnader och mäklararvode) och inga framtida kostnader. Kvadratmeterpriset inom församlingsgränsen för villor med byggår före år 2000 har senaste två åren legat på i snitt 26 tkr, med variation mellan 11-39 tkr. För en mer exakt bedömning av marknadsvärde krävs en värdering av fastigheterna, men uppskattning utifrån kvadratmeterpriset i snitt, låg och hög anges i nedan tabell för församlingshemmen.

Församlingshemmens läge och att ombyggnationer krävs för att göra om till vanlig bostad drar troligen ned värdet något och verkliga värdet är troligtvis i det lägre spannet (mellan medel-låg). Församlingshemmen kan även säljas till som verksamhetslokal till företag där priset är svårare att uppskatta.

En försäljningsintäkt på 2 mkr medför att pastoratet kan gå med positivt resultat under 1-2 år och följande år ett mindre negativt resultat pga. bortfall av drift och underhåll.

Objekt	Medel (tkr)	Låg (tkr)	Hög (tkr)
Bokenäs församlingshem	5 907	2 442	7 770
Skredsvik församlingshem	17 082	7 062	22 470
Högås församlingshem	9 180	3 795	12 075
Högås lilla församlingshem	5 348	2 211	7 035

Den främsta ekonomiska vinsten vid avyttring är framtida drifts- och underhållskostnader som inte behöver genomföras, i tabellen nedan redovisas underhållskostnadens samt driftskostnadens påverkan på resultatet de närmaste 10 åren, per församlingshem. UH-kostnaden (UH=underhåll) ligger på det år åtgärden är planerad till, och tar alltså ej hänsyn till ev. hantering med avskrivningstider.

Övergripande slutsats

För att uppnå ett noll eller positivt resultat ekonomiskt kommer inte en enskild åtgärd vara tillräcklig. Minimering av drift och underhåll, uthyrningar samt kallställning kan bidra till ett mindre negativt resultat och kan skjuta på det akuta läget i ett antal år till. Totalt är det ca 26 mkr som församlingen behöver under den närmaste 10-årsperioden för att inte gå med negativt resultat, dvs ca 2,6 mkr per år.

För att på sikt få en hållbar ekonomi krävs att församlingen genomför flera åtgärder som är inom avyttring och minimering av drift och underhåll, och beslut inom detta bör inte vänta 10 år. Risken finns då att arbetet behöver "starta om på nytt" vilket skjuter beslut och åtgärder ännu längre fram i tiden. En vanlig väg att gå är att påbörja förarbetet med åtgärderna och därefter vänta lite med att ta beslutet och verkställa åtgärden. Att även öka intäkterna är viktigt, men generellt är det svårt för mindre landsortsförsamlingar och pastorat att få in intäkter som täcker den stora kostnaden det är att förvalta fastigheter.

Gällande alternativens påverkan på varandra listas de viktigaste punkterna nedan:

- Om en eller flera kyrkor vinterstängs behöver gudstjänster ske i församlingshem, eller alternativt kan församlingen ha roterande gudstjänster i kyrkorna vintertid. För att besparingen ska ge så mycket som möjligt bör då församlingen rotera minst årsvis. Att t.ex. ha varannan/var fjärde vecka eller dylikt innebär att man behöver värma kyrkan flera gånger vilket kräver mycket el. Gällande vigsel och begravning kan församlingen då t.ex. erbjuda det med begränsad komfort vilket är en vanlig lösning idag (dvs kallare temperatur i kyrkan). Vissa församlingar väljer att alltid erbjuda begravning i alla kyrkor, men inte några andra verksamheter. Detta medför dock en kraftig minskning av den energibesparing som görs genom kallställning/vinterstängning.
- Om drift och underhåll minimeras i en eller flera kyrkor gäller även detsamma här som ovan – gudstjänst, begravningar, vigslar och andra aktiviteter som skulle varit i den kyrka som är ur bruk behöver det förläggas till annan kyrka eller församlingshem.
- Om ett församlingshem avyttras behöver även denna verksamhet förläggas till en annan av församlingens lokaler. Här är även ett alternativ att hyra in lokal från annan aktör, vilket medför en kostnad. Denna kostnad är dock mindre än underhåll och drift av ett församlingshem.
- Den plats i församlingen som har tre byggnader och därmed påverkas minst om en avyttras är Bokenäs och Högås.
- En barnkonsekvensanalys bör genomföras i samband med ev. avyttring eller uthyrning av lokal för att se hur barn och unga påverkas av ett sådant beslut.

Utifrån genomgång av fakta och analys av de olika alternativen har projektgruppen landat i ett antal avvägningar som lett fram till förslaget på viljeinriktning. Församlingsverksamheten kan konstatera att det finns en övertalighet i kyrkor och församlingshem. Det är viktigt att prioritera att alla tidigare församlingsdelar ska fortsatt ha verksamhet, men inte på alla platser på samma sätt som idag.

Förslag till viljeinriktning

En viktig del i arbetet med viljeinriktningen har varit samplaneringen och dialogen om vad vi vill åstadkomma med våra lokaler. Prioriteringen ska underlätta beslutsfattande om satsningar och besparingar i beståndet.

För att underlätta framtida beslut om åtgärder har en första prioritering av församlingens byggnader gjorts utifrån vilka byggnader eller anläggningar som är viktiga att satsa på för framtiden och utifrån vilka byggnader som det i första hand kan göras besparingar i, för att även på lång sikt kunna fortsätta vara en församling och undvika ekonomisk kris.

Prioriteringen och viljeinriktningen är levande och kan komma att ändras och fyllas på med åren utifrån de förutsättningar församlingen har att ta ställning till. En prioritering ger ökad tydlighet och förståelse för hur vi arbetar med beståndet framöver. Prioriteringen kan grundas på generella eller individuella ställningstaganden.

Projektgruppen föreslår att besluta om följande viljeinriktning för beståndet:

Bevara och utveckla

Bokenäs gamla kyrka

Bespara och utred

Minimera inre underhåll för hela beståndet

Högås kyrka

Bokenäs nya kyrka

Församlingshem i Högås

Övergripande prioriteringsprincip:

Bevara och utveckla – För dessa byggnader är fokus att bevara och utveckla inom ordinarie drift. Utveckling av dessa byggnader kan komma att ske.

Bespara eller utred – Byggnader där prioritering är att minska kostnaderna. Detta kan ske genom t.ex. kallställning, minimering av underhåll, avyttring genom exempelvis försäljning eller annat. Byggnaderna kan komma att utredas för alternativ användning som bidrar till att minska kostnaderna.

Beskrivning av åtgärder i viljeinriktningen

I viljeinriktningen föreslås inriktning per byggnad och övergripande inriktning – om den ska satsas på inför framtiden eller i första hand göras besparingar i.

För byggnaderna under Bevara och utveckla innebär viljeinriktningen att Bokenäs gamla kyrka fortsätter utvecklas inom ordinarie drift och underhålls enligt underhållsplan, med hänsyn till det höga kulturvärdet.

För byggnaderna under Bespara och utred innebär viljeinriktningen att minimera drift och underhåll och att förändra sättet de nyttjas på. Förslaget från projektgruppen är att följande genomförs:

- **Minimera inre underhåll i hela beståndet**

Under de närmaste 10 åren skall enbart yttre underhåll genomföras – det vill säga det underhåll som finns inlagt i byggnadernas underhållsplaner som rör klimatskalet. Byggnadernas yttre skall alltså underhållas enligt ordinarie plan för att inte riskera läckor eller andra typer av problem. Byggnadernas inre underhålls inte, utöver eventuellt akut inre underhåll som skadar fastigheten eller stör verksamhet. Från detta är Bokenäs gamla kyrka undantagen på grund av högt kulturvärde och nästan garanterad hög nivå av kyrkoantikvarisk ersättning, samt församlingshemmen i Högå på grund av nedanstående åtgärd.

- **Bokenäs nya kyrka:**

Kyrkan vinterstängs och är öppen för verksamhet cirka maj-september. Vinterstängning innebär att temperaturen sänks till en begränsad underhållsvärme och ingen verksamhet bedrivs. Vinterstängningen skall ske ansvarsfullt så att ingen risk för att skada uppstår på byggnad eller dess inventarier, med målet att minska energiförbrukningen så mycket som möjligt.

- **Högås kyrka:**

Kyrkan vinterstängs och är öppen för verksamhet cirka maj-september. Vinterstängning innebär att temperaturen sänks till en begränsad underhållsvärme och ingen verksamhet bedrivs. Vinterstängningen skall ske ansvarsfullt så att ingen risk för att skada uppstår på byggnad eller dess inventarier, med målet att minska energiförbrukningen så mycket som möjligt.

- **Utred möjlighet att bygga lägenheter i båda församlingshem i Högå**

För att öka intäkterna och bidra till lokalsamhället genom att erbjuda bostäder till uthyrning ska möjligheten att bygga lägenheter i Högå lilla och Högå församlingshem undersökas. Om det är genomförbart och visar sig lönsamt skall ombyggnationen genomföras och församlingen hyra ut.

Konsekvensbeskrivning

Ekonomi

Åtgärderna som föreslås väntas minska drifts- och underhållskostnader. Kostnadsbesparingen redovisas i nedan tabell.

Vinterstängning	Besparing per år (tkr)
Högås kyrka	50
Bokenäs nya kyrka	105

Minimering av underhåll	Besparing 10 år	Utslaget per år
Skredsvik kyrka	480	48
Bokenäs nya kyrka	4 890	489
Högås kyrka	1 380	138
Dragsmarks kyrka	400	40
Bokenäs församlinghem	200	20
Skredsviks församlingsgård	1 510	151

Total besparing på 10 år för minimering av underhåll och vinterstängning blir cirka 10,5 miljoner kronor.

För Högås lilla församlingshem och Högås församlingshem är förhoppningen att kunna hyra ut som bostäder och att uthyrningen ska medföra att församlingshemmen bär sin egen kostnad. Inräktnen ska då minst motsvara församlingshemmens kostnad för underhåll och drift, vilket motsvarar cirka 2,8 miljoner i underhåll närmaste 10 åren och cirka 1,15 miljoner för driften. Ombyggnation av församlingshemmen i Högås kommer medföra en kostnad, men projektgruppen bedömer att uthyrningen av bostäder ger en starkt ekonomi på längre sikt.

Uthyrning av församlingshemmen som bostäder, vinterstängning av två kyrkor och minimering av underhåll medför då totalt en besparing på 14,5 miljoner kronor på en 10-årsperiod.

Fastigheter

Vinterstängning ska föregås av en ansvarsfull analys av effekter på byggnaden och inventarier. Avfuktare kan vara nödvändigt beroende på väder och hur det påverkar fukten i en kyrka. När vinterstängning genomförs ansvarsfullt medför det inga negativa effekter på en kyrkobyggnad eller dess inventarier.

Minimering av underhåll (enbart yttre underhåll) medför att församlingens byggnader får en lägre standard invändigt. Detta innebär inte att byggnadernas inre kommer förfalla utan att underhållsplanen inte eftersträvar ett toppskick under en 10-årsperiod. Åtgärden förutsätter att det inre underhållet inte "tas ikapp" efter perioden, då medför åtgärden ingen långsiktig besparing. Åtgärden förutsätter att församlingen accepterar ett läge där man har lägre standard än det varit tidigare inomhus.

Verksamhet

Verksamhet som bedrivs i församlingshemmen i Högås kommer behöva förläggas till annan plats. Verksamhet som bedrevs vintertid i Högås kyrka och Bokenäs nya kyrka förflyttas till församlingshem i Bokenäs eller Dragsmark/Skredsviks kyrka.

I övrigt sker ingen större påverkan på verksamheten.

Förslag till beslut

Kyrkorådet föreslår kyrkofullmäktige besluta:

- Att: Minimera inre underhåll i hela fastighetsbeståndet i Bokenäsets församling undantaget Bokenäs gamla kyrka.
- Att: Vinterstänga Bokenäs nya kyrka och Högås kyrka, att vinterstängningen skall ske ansvarsfullt så att ingen risk för byggnaderna uppstår.
- Att: Kyrkoherden och fastighetsgruppen kommer med förslag om att säkerhetsställa att inre inventarier inte förstörs.
- Att: Utredda möjligheten att bygga lägenheter i båda församlingshemmen i Högås.
- Att: Efter fyra år sker en utvärdering av beslutet.

Förteckning över bilagor

- Kulturhistorisk inventering – karaktärisering
- Bruksvärdesfakta och bedömning
- Lokalförsörjningsplan
- Spontanremiss - Mats Enander
- Reservation tillhörande åtgärd för Högås kyrka och Bokenäs nya kyrka - Anne-Lie Carlsson

Karaktärisering av fyra kyrkobyggnader i Bokenäset församling

Bokenässets församling har beställt en karaktärisering av Högås, Skredsvik, Dragsmark och Bokenäs nya kyrkor. Utfallet av karaktäriseringen placeras i en matris som visar kulturvärden och bruksvärden. Bokenässets gamla kyrka utelämnas från karaktäriseringen efter önskemål från församlingen på grund av dess mycket höga kulturhistoriska värde. Församlingen placerar själva in Bokenäs gamla kyrka i matrisen.

Observera att karaktäriseringen och värderingen är gjord av antikvarier på stiftskansliet. Resultatet är inte avstämt mot länsstyrelsen som är den tillståndsgivande parten.

I församlingen finns Bokenäs gamla från 1100-talet som ersattes 1901 av Bokenäs nya kyrka, Dragsmark från 1756 som ersatte en förfallen 1600-talskyrka, Skredsvik från 1856 som ersatte en riven medeltida kyrka och Högås från 1868–69 som ersatte en riven medeltida kyrka.

Församlingens kyrkobyggnadsbestånd följer väl den framväxt och förändring som skett i Norden de senaste tusen åren. Två stora byggnadsvågor har skett under kyrkornas historia; dels stenkyrkobyggandet i tidig medeltid, dels i samband med den stora befolkningstillväxten från mitten av 1700-talet till cirka 1900. Samtliga nuvarande kyrkobyggnader i församlingen har tillkommit under dessa två skeenden.

Bokenäs nya kyrka

Bokenäs nya kyrka är den andra kyrkan i socknen, uppförd på ny kyrkplats med tydligt avgränsad kyrkotomt och med kyrkogården placerad nordost om kyrkan, avskild från kyrkotomten. Kyrkobyggnaden har en framträdande placering i landskapet. Som närmaste byggnad är Bokenäs gamla skola som nu är församlingshem. Området med nya och gamla kyrkan, nya skolan med förskola och gamla skolan som församlingshem, utspridda gårdar, pendelparkering och busshållplats utgör en typ av centrum eller samhälle som visar på platsens utveckling under cirka 1000 år.

Kyrkan är exteriört i stort sett oförändrad sedan byggnadstiden. Exteriören bär en stark materialprägel genom den exponerade ljus brunröda graniten i kyrkans väggar, och det dekorativa nyttjandet av tegel för detaljer. Denna välbevarade exteriör representerar på ett mycket tydligt sätt de kyrkor som kring sekelskiftet 1900 byggdes i en uttrycksfull nygotik, där fasadens materialbehandling, med tuktade och oputsade granitblock, placeringen i landskapet mm, utgör väsentliga delar. Arkitekten Adrian Crispin Petersson ritade över trettiofem nya kyrkobyggnader och diverse ombyggnader och restaureringar av kyrkobyggnader mellan 1866–1908, 27 av dessa finns i Göteborgs stift och 15 i Bohuslän.

I interiören finns bevarad ursprunglig inredning med utpräglad nygotiska drag (takets mittparti, glasmålningar, altare och altarring, utformning kring sakristidörr, predikstol, dopfunt, bänkinredning (några bänkar borttagna), läktare och orgelfasad, samt ursprungliga skrudskåpet i sakristian). Interiörens helhetskaraktär är dock omskapad genom de ombyggnader som gjordes 1954, vilka förändrade rumsligheten i kyrkorummet i och med att de ger illusionen av ett treskeppigt kyrkorum, och som dessutom har klassicistiska drag. Genom 1954 års renovering av interiören gick den ursprungliga stilkaraktären delvis förlorad men nygotiska drag finns kvar. Adrian Peterssons arkitektoniska rumsidé var att genom takkonstruktionen skapa intryck av ett välvt kyrkorum. Ändringarna från 1954 samexisterar, utan att samverka, med de utpräglad nygotiska formerna i till exempel fönsteromfattningarna samt i kvarvarande ursprunglig inredning. Det senaste tillägget i form av läktarunderbyggnader har inordnat sig i 1954 års formspråk.

Slutsats

Detta är den yngsta kyrkobyggnaden i församlingen och det är framför allt dess exteriör som har det högsta kulturhistoriska värdet. Bokenäs nya är en typisk västsvensk kyrkobyggnad från den här tiden på grund av arkitektens mångtaiiga och likriktade kyrkobyggnadsprojekt i Göteborgs stift och är därmed ett av stiftets regionala särdrag. Utifrån dess placering som en del av samhällets centrum, kyrkogårdens placering vid sidan av kyrkobyggnaden och med dess förändrade interiör bör denna kyrkobyggnad vara möjlig att utveckla och förändra samt att fler aktörer än Svenska kyrkan kan bjudas in och använda byggnaden.

Utifrån denna sammanställning placeras kyrkobyggnaden i matrisens gröna kvadrant:
Använd, underhåll, bygg om och anpassa om det behövs.

Dragsmarks kyrka

Kyrkplatsen har ursprung i det på 1200-talet anlagda premonstratenserklostret. Av medeltida klosteranläggningar har det funnits två i Bohuslän: Dragmark och Marstrand.

Exteriören har ett för 1700-talet bohuslänska träkyrkor typiskt utseende dock med under 1800-talet något förstörade fönster. Tillbyggnaden av en sakristia 1914 liksom kyrkans förlängning 1925 har inte ändrat denna karaktär. Exteriören är inte nämnvärt förändrad sedan 1920-talet.

Interiörens karaktär är sammanhållen och i grunden präglad av 1700- och 1800-tal. Förlängningen från 1925 liksom ändringar vid renoveringen 1984 har helt anpassats till den befintliga inredningen. Konserveringsarbeten på 1980–90-talen har förstärkt denna karaktär genom att det äldre måleriet på snickeriinredningen och i taket har tagits fram, och även kompletterats. All snickeriinredning, med undantag av trappa till predikstol och läktarunderbyggnader, är av äldre datum (predikstol och altarpopsats 1626, dopfunt 1750-tal, dopfuntstak 1732, läktare 1700-tal, bänkdörrar och altarring 1870-tal, orgelhus 1903, den ovanliga dörren till vapenhuset från byggnadstiden, väggpanel med kompletteringar 1925. Innertaket är typiskt för det västsvenska regionala särdraget med målning på trätak med oljefärg utan grundering. Motiven av Treenigheten, Kristi förklaring, Domen och de dödas uppståndelse visualiserade den kristna trons huvudtankar. Johan Henrik Dieden målade Dragsmarks tak 1776. Sammanlagt målade han nio tak. Över altaret finns textmotiv vilket är ovanligt.

Slutsats

Kyrkan, intilliggande klosterruin, äldre gårdsbebyggelse och ett närliggande före detta skolhus, utgör en samlad och kulturhistoriskt värdefull miljö med nästan 800-årig kontinuitet. Kyrkomiljön är regionalt omistlig och då inkluderas även den delen av regionen som idag tillhör Norge. Lämningarna efter klosteranläggningen är dem enda som finns kvar i Bohuslän. Kyrkans exteriör visar på det typiska utseendet för 1700-talets träkyrkor i Bohuslän. Interiören är enhetlig och takmålningarna har ett högt kulturhistoriskt värde och är ett av stiftets regionala särdrag.

Utifrån platsens historik finns ett visst utrymme för turism som bör kunna utvecklas i samklang med övriga verksamhet. Kyrkomiljön och byggnadens exteriör och interiör har ett högt kulturhistoriskt värde.

Utifrån denna sammanställning placeras kyrkobyggnaden i matrisens gula kvadrant:
Använd, förvalta väl, hitta en bra kompromiss mellan kulturvärde och verksamhetens önskemål

Högås kyrka

Den medeltida kyrkplatsen är placerad på den äldre delen av kyrkogården, på andra sidan vägen. Kyrkogårdens murar och terrasseringar, grindar och uppvuxna lövträd är värdefulla för kyrkomiljöns karaktär. Från 1760 till 1860 mer än fördubblades befolkningen i Västsverige och i Bohuslän byggdes 30 nya kyrkor under denna period, varav två av dessa är Högås och Skredsvik.

Kyrkan har en enkel men sammanhållen arkitektur med tidstypiska nyklassicistiska stildrag. Kyrkans exteriör utgör en god representant för den sent nyklassicistiska kyrkotypen med vissa medeltidsinspirerade drag, främst tornets utformning. Exteriören är, med undantag för takmaterialet, i det närmaste oförändrad sedan byggnadstiden.

Interiören med sina genomgående nyklassicistiska grunddrag är väl sammanhållen, trots takets behandling och läktarunderbyggnaden. Här finns altare, altarring, predikstol, nummertavlor och läktarbröstning från byggnadstiden eller strax därefter. Orgelhusets ålder är oklar, men även om det är så sent som 1920 så har även det en tydlig nyklassicistisk utformning.

Slutsats

Kyrkan tillsammans med kyrkogårdens olika delar och intilliggande äldre skolhus utgör en samlad kyrkomiljö. Högås kyrka och kyrkomiljö kanske är den av församlingens kyrkobyggnader som flest människor kan relatera till och känna igen sig i; med den vita kyrkobyggnaden på en kyrkogård flankerad av ett skolhus. I och med detta har kyrkomiljön ett högt upplevelsevärde. Miljön och byggnaderna bedöms vara möjliga att förändra och utveckla och möjliggöra för fler aktörer att bygga upp ett centrum i socknen.

Utiifrån denna sammanställning placeras kyrkobyggnaden i matrisens gröna kvadrant:
Använd, underhåll, bygg om och anpassa om det behövs.

Skredsviks kyrka

Kyrkan med intilliggande församlingshem (före detta skolbyggnad), sockenmagasin, bårhus samt kyrkogårdsdelar av olika ålder utgör tillsammans en samlad kyrkomiljö med ett framträdande läge i det omgivande landskapet. Från 1760 till 1860 mer än fördubblades befolkningen i Västsverige och i Bohuslän byggdes 30 nya kyrkor under denna period, varav två av dessa är Högås och Skredsvik.

Kyrkans exteriör är föga förändrad sedan byggnadstiden, med undantag för sakristians utbyggnad och absidens takmaterial. Den är en god representant för de sent nyklassicistiska kyrkobyggnader som uppfördes under mitten av 1800-talet, vilka också har vissa medeltidsinspirerade drag.

Interiören har en väl sammanhållen karaktär, med genomgående nyklassicistiska stildrag. Alla hittills genomförda renoveringar har arbetat inom ramen för denna karaktär. Kyrkan har en till stora delar bevarad snickeriinredning från byggnadstiden (altare, altarring, predikstol, orgelhus, läktare, bänkkvarterens utsida, flera innerdörrar). Altaruppsatsen är ett högklassigt barockarbete från 1684. Dopfunten är medeltida, återförd till kyrkan 1924.

Slutsats

Skredsviks kyrkas exteriör och interiör kan likställas med Högås då dessa tillkommit vid samma period. Skredsviks kyrka är dock tydligare och mer sammanhållen i sitt nyklassicistiska formspråk och bedöms därför ha ett högre kulturhistoriskt värde än Högås. Förändringar i kyrkorummet bör inte bryta denna helhet.

Utifrån denna sammanställning placeras kyrkobyggnaden i matrisens gula kvadrant:
Använd, förvalta väl, hitta en bra kompromiss mellan kulturvärde och verksamhetens önskemål

Bokenäs gamla kyrka

Bokenäs gamla kyrka ingick inte i karaktäriseringen men under arbetet har jag ändå funnit information som rör kyrkan och som jag valt att sammanställa här i punktform.

- I Bokenäs gamla, i Högås och i Dragsmark finns liknande dopfuntar.
- I stiftet finns endast två kyrkobyggnader från 1100-talet med bara en större förändring (1700-talet); Bokenäs gamla kyrka och Svenneby gamla kyrka. Detta ger en unik möjlighet att få uppleva äldre tiders kyrkorum.
- Vid Bokenäs gamla och nya kyrkor finns ett levande centrum med nya skolan med förskola och gamla skolan som församlingshem, utspridda gårdar, pendelparkering och busshållplats.
- Dragsmark och Bokenäs gamla är två representanter för det västsvenska regionala särdraget med målning på trätak med oljefärg utan grundering. Motiven av Treenigheten, Kristi förklaring, Domen och de dödas uppståndelse visualiserade den kristna trons huvudtankar. Johan Henrik Dieden målade Bokenäs gamla kyrkas tak 1770 och Dragsmarks 1776. Sammanlagt målade han nio tak. Över altaret i Dragsmark finns textmotiv vilket är ovanligt.

Tankar kring vägen vidare

- Enligt överenskommelsen med staten ska Svenska kyrkans kyrkobyggnader vara tillgängliga för alla. Församlingens roll är att utföra den grundläggande uppgiften, inte att utföra kulturvård eller kulturarvsbruk.
- Vid ett minskat medlemsantal och deltagande i församlingens olika verksamheter är det förståeligt om man ser en stängning av kyrkobyggnaden som enda möjlighet, på grund av att kyrkobyggnaden mest används till att utföra den grundläggande uppgiften.
- Om församlingen kommer fram till att någon eller några av kyrkobyggnaderna är pastoralt övertaliga så bör församlingen noga överväga om det finns andra aktörer som är bättre lämpade att tillvarata de övertaliga kyrkorna som samhällsresurs.
- Kanske det finns en annan väg via ett utvecklat och differentierat bruk, där kyrkobyggnaden kan vara en församlingskyrka och samtidigt något annat? Kyrkomiljöerna kan utgöra resurser för lokal utveckling som service för närboende och/eller kulturella och sociala centra, för upplevelsenäringar, lokalt föreningsliv och företagande.
- Kyrkobyggnaderna har alltid varit en plats för sammanhållning, identitet och trygghet i bygder. Om man vill att det ska fortsätta vara så behöver församlingen få och ta hjälp av fler aktörer som medverkar. Dessa behöver i så fall släppas in tidigt i arbetet och alla inblandade behöver vara öppna för ett brett tolkningsutrymme för vilka värden som finns i kyrkomiljöerna och hur de kan användas och utvecklas.

Nästa steg

- Jag kan som antikvarie hjälpa till att lyfta blicken för de historiska och tekniskt-antikvariska kulturhistoriska värdena som kyrkobyggnaderna kan tillskrivas.
- Men jag kan inte via källorna söka fram det lokala perspektivet, det finns bara hos er i församlingen. Det behöver ni identifiera och plocka fram själva.
- De lokala och immateriella värdena är minst lika viktiga att identifiera då det är dessa värden som troligen har den största potentialen att bygga vidare på.

au Curt To

- Att bli medveten om dessa värden och göra något av dem är en möjlighet för er förtroendevalda tillsammans med resten av lokalsamhället att hitta en ny väg framåt.
- Kyrkobyggnader har under århundradena återkommande använts till andra ändamål när omvärlden och förutsättningarna förändrats. Det kan göras igen.
- Exempel på immateriella och lokala värden:
Pilgrimsvandringar, lokala traditioner kring högtider eller andra minnesvärda händelser.

Källor

Bebyggelseregistret
Göteborgs stifts orgelinventering (2020–2022)
Inventarieförteckningar i Sacer (2021)
Kyrkor i Göteborgs stift (2009)
Sveriges kyrkor för Bokenäs och Dragsmarks kyrkor (1994)
Sockenkyrkorna (2008)
Vård- och underhållsplaner för byggnad & fast inredning (Västarvet 2019).
Vård- och underhållsplan för kyrkogård (Uddevalla kyrkliga samfällighet 2005)
Västsvenska kyrkor från nygotikens storhetstid (2008)

2024-02-02

BRUKSVÄRDEN

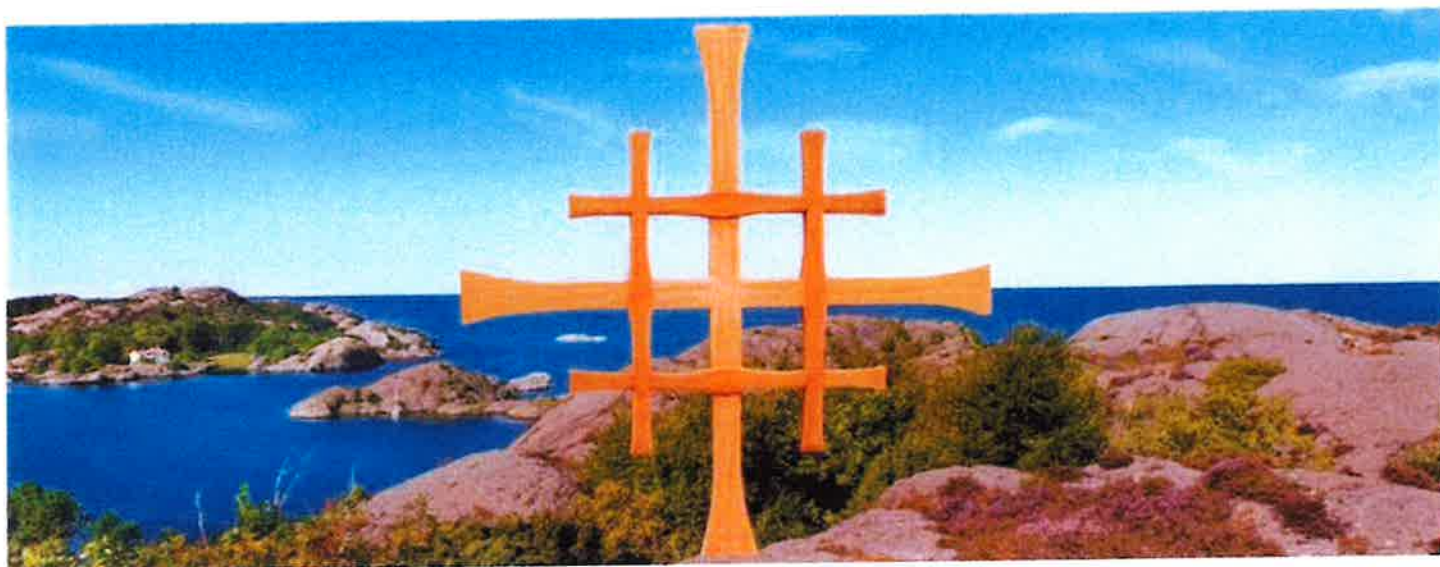
Bokenäs församling 2024-01-xx

Kommentera Ja/Nej och typ/sort

Byggnadsfakta	Bokenäs gamla ka	Bokenäs nya ka	Dragmarks ka	Högås ka	Skredviks ka
Kyrkans area, BRA	246	410	146		240
Kyrkorummets area					175
vara korets area					55
Antal sittplatser (kapacitet) inkl kör o läktare	50	285	140		245
Antal sittplatser (brand)	50	285	150		295
Tillgänglighet entré ink gångar	Saknas	Flyttbar ramp	Flyttbar ramp	Flyttbar ramp	Ramp
Tillgänglighet kor	Avsats	Flyttbar ramp	Flyttbar ramp	2 steg / flyttbar ramp	Ok
Tillgänglighet sittplats	Avsats	Plant golv	Avsats	Plant golv, insteg	Plant golv
Vatten/avlopp	Saknas	Ja	Ja	Ja	Ja
WC/RWC	Saknas	Ja 1 RWC	Ja 1 RWC	Ja 1 RWC	Ja 1 RWC
Antal läktare/ platser	Ja 20	Ja 35	Ja plats för 1	Ja 20	1 läktare
Uppgång / utrymning läktare	Trappa/Stege	2 trappor	Trappa/stege	Trappa och steg	Trappa och steg
Uppvärmning	Nej	Direkt el	Direkt el	Direkt el	Direkt el
Styrning	Nej	CC kyrka	CC kyrka	CC kyrka	CC kyrka
Klimatmätning	Nej	Temp/RH	Temp/RH	Temp/RH	Temp/RH
Ljudanläggning	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Hörslinga	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Mixerbord ljud	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Belysning	Nej	Ja	Fast installation	Fast installation	Ja
Mixerbord ljus	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Kronhissar	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Led-anpassad armatur	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Inbrottslarm	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Brandlarm	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej
Utrymningsplan person	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Utrymningsplan inventarier	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Orglar	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Piano/flyglar/el-piano	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Pentry i kyrkan	Nej	Flygel	El-piano	Flygel	Flygel
Plats för kaffeservering/antal	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej
Textila förvaringskåp	Nej	Ja	25	15	15
Säkerhetsskåp	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Inveterlista Sacer	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Klädåvhängning	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Tillgänglighet/säkerhet torn	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Tillgänglighet/säkerhet vind	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Belysning vind	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Information kyrkomiljön	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja
Information kyrkan	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Info ljud / autoguide	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Bokförsäljning	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Barnaktiviteter	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Brudkammare	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Börrum	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

Kronhissar
Inbrottslarm
Pentry i kyrkan
Information kyrkomiljön
Info ljud / autoguide
Brudkammare
Börrum

an last Jo

Lokalförsörjningsplan

Bokenästets församling

2022-2031

A
1130

Ja
om
det

Förord

I handen håller du Bokenäsets församlings lokalförsörjningsplan. Lokalförsörjningsplanen kommer fungera som ett verktyg i att säkerställa ett långsiktigt hållbart sätt kan äga, förvalta och vårda våra kyrkor, församlingshem och kyrkogårdar.

Våra kyrkobyggnader är fulla av historia. Där firas regelbundet gudstjänster, och där äger viktiga händelser i människors liv rum. Kyrkobyggnaden väcker känslor. Det är viktigt att den finns där och att den vårdas. Genom att ta ansvar för fastigheter, kyrkor och ekonomi kan Svenska kyrkan fortsätta sprida kristen tro och arbeta för en bättre värld.

Planen har framarbetats under 2021 och processledare för lokalförsörjningsarbetet har varit XXX. Som stöd till processledaren har en arbetsgrupp utsetts. Arbetsgruppen har ansvarat för projektets framdrift tillsammans med externa konsulter från NIRAS Sweden AB.

DOKUMENT			DIARIENUMMER
Lokalförsörjningsplan Bokenäsets församling			Skriv diarienummer
BESLUTSFATTARE	BESLUTSDATUM	BESLUT GÄLLER FRÅN	SENAST UPPDATERAD
Skriv namn	Välj datum	Välj datum	Välj datum
UPPRÄTTAT AV			DOKUMENTTYP
Skriv namn			

Innehåll

Innehåll	3
1. Inledning och bakgrund	4
2. Mål och planeringsförutsättningar	5
3. Omvärldsbeskrivning	7
4. Verksamhetens utveckling samt behov av mark, byggnader och anläggningar	9
5. Befintligt bestånd av mark, byggnader och anläggningar	17
6. Analyser ur olika perspektiv	19
7. Åtgärdsplan och konsekvensanalys	29

1. Inledning och bakgrund

I november 2016 beslutade Kyrkomötet i Svenska kyrkan att varje pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat ska ha en lokalförsörjningsplan. Lokalförsörjningsplaner bör vara införda i alla församlingar eller Församling senast 1 januari 2022.

Denna lokalförsörjningsplan gäller Bokenäsets församling. Lokalförsörjningsplanen fastställdes av kyrkofullmäktige den 2021-11-11 och omfattar perioden 2022–2031. De analyser och prognoser som redovisas i planen utgår från utfallet 2020. Vid analyser av nyttjande och bkningsgrad har år 2019 använts som basår - med hänsyn till effekterna av Covid-19.

Arbetet och innehållet i lokalförsörjningsplanen styrs av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB). Där anges bland annat att kyrkofullmäktige är den instans som fastställer lokalförsörjningsplanen. Kyrkorådet ska minst vart fjärde år pröva om det ska ske en ändring av Lokalförsörjningsplanen (kyrkoordningen 3 kap. 2 § och 47 kap. 12 §). Närmare bestämmelser finns i Svenska kyrkans bestämmelser om lokalförsörjningsplaner (SvKB 2018:18).

Innehållet i planen kan komma att vidareutvecklas efter hand, likaså rutiner för att uppdatera och revidera planen. Lokalförsörjningsplanen för Bokenäsets församling är upprättad i enlighet med kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser.

Lokalförsörjningsplanen innehåller:

- Kyrkofullmäktiges mål med lokalförsörjningen
- En beskrivning och bedömning av verksamhetens utveckling
- En samlad redovisning och analys av församlingens innehav och nyttjande av mark, byggnader och anläggningar
- En bedömning av framtida behov av mark, byggnader och anläggningar
- Ett förslag till åtgärdsplan
- En konsekvensanalys där olika perspektiv analyseras

Lokalförsörjningsplanen omfattar alla verksamheter och alla byggnader, anläggningar och markobjekt som Församlingen äger, hyr eller arrenderar.

NB 14

4
anlöst Ho

2. Mål och planeringsförutsättningar

I detta avsnitt redovisas de mål som finns för lokalförsörjningen. Det övergripande målet för lokalförsörjningsplanen är att varje verksamhet ska kunna utföra sitt uppdrag i ändamålsenliga lokaler med en långsiktig hållbar resursplanering. Lokalförsörjningsplanen ska visa vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå det övergripande målet, samt uppfylla församlingsinstruktionens övergripande målsättningar och kyrkofullmäktiges mål för lokalförsörjningen.

Kyrkofullmäktiges mål med lokalförsörjning

Vår lokalförsörjningsplanering ska:

- *Församlingen ska kunna utföra den grundläggande uppgiften och övriga uppgifter i ändamålsenliga lokaler med en långsiktig resursanvändning som är såväl ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar.*
- *Församlingen ska bedriva en god förvaltning av fastigheter.*
- *Församlingen ska bedriva ett miljöarbete i syfte att bidra till Svenska kyrkans nationella miljö-mål.*
- *Församlingen ska ha en beredskap för att samverka med andra aktörer i samhället för att tillgodose församlingens behov av andra lokaler vid sidan om sina egna.*
- *Beakta hur det kyrkliga kulturarvet kan förvaltas och tillgängliggöras i samverkan med övriga mål*

Mål med utgångspunkt i vår församlingsinstruktion

Enligt Svenska kyrkans bestämmelser ska lokalförsörjningsplanen relatera till församlingsinstruktionen. Kyrkorådet har lyft fram tre områden för prioritet de närmaste åren som dokumenterats i församlingsinstruktionen.

Barn och ungdomsverksamhet. Vi vill komplettera de verksamheter som redan finns så att vi når barn, unga och familjer under hela uppväxttiden. Med hänsyn till våra resurser vill vi ha olika typer av verksamhet som kan svara på olika behov.

Utåtriktad verksamhet. Vi vill nå både de som är kyrkotillhöriga och de som inte är det. Vi vill bygga relationer och hjälpa människor att upptäcka vad kyrkan är och hur de behövs för att kyrkan skall vara det den är kallad att vara.

Gudstjänstformer. Vi vill förvalta och utveckla gudstjänsterna så att de kan vara en plats för människor att både känna sig hemma i och att växa vidare genom. Det handlar om språket, formerna och musiken. Med respekt för kyrkans erfarenhet både hos oss och ute i den världsvida kyrkan.

Kyrkorådet vill ha som mål att de som tillhör församlingen skall vara bekväma med att säga "vi i kyrkan".

3. Omvärldsbeskrivning

I detta avsnitt redogörs de faktorer i omvärlden som förväntas få en betydelse för församlingens lokalförsörjning under de kommande 10 åren.

Arbete, skola och fritid

På Bokenäset finns några större arbetsplatser och ett stort antal småföretag. De flesta som arbetar pendlar huvudsakligen utanför församlingens gränser. Det sker en ökad inflyttning i församlingen. Församlingen har i dagsläget få tillhöriga med annat modersmål än svenska.

Barnen i församlingen är spridda mellan olika skolor. Barn boende i Högåås går i första hand i Källdalsskolan, som ligger utanför församlingen. Barnen i Bokenäs och Dragsmark går i Bokenäs skola, som är föremål för utbyggnad. Barnen som bor i Skredsvik och Hogstorp går i Hogstorps skola. Högstadieläverna går huvudsakligen på Nordgårdensskolan, som ligger utanför församlingen. Särskilt boende för äldre i församlingen finns på Rotviksbro's äldreboende. Därifrån utgår också hemtjänsten.

Bokenäset är känt för sin rika natur med klippor, fjordar och hav. Den geografiskt spridda befolkningen begränsar våra möjligheter att förlägga verksamheten på ett ställe, då det är svårt särskilt för barn och gamla människor att förflytta sig, eftersom allmänna kommunikationer mellan de olika kyrkorna saknas.

Befolkningen ökar markant under sommaren, eftersom det finns många som har sommarstugor i området, hyr stugor eller ställer upp husvagnar och villavagnar. Det innebär att efterfrågan på bröllop och dop ökar under samma tid. Vi har ansvar för alla som vistas i vår församling och strävar efter att nå ut till alla med information om vad Bokenäs församling kan erbjuda via vår hemsida, sociala medier, församlingsbladet "Kyrkfönstret" och sedvanlig annonsering.

Framtida intäkter och kostnader

Enligt SKR:s prognos på skatteunderlaget och kyrkoavgiften stundar en negativ utveckling av kyrkoavgiften från år 2020 med en återhämtning först år 2024. Detta baseras dels på pandemins effekter och en ökad arbetslöshet där SKR nu räknar med att andelen arbetslösa i flera år kommer överstiga de senaste årens nivåer. Det återstår att se hur pandemin kommer att påverka tillvaron framöver. En högre andel arbetslösa påverkar det skatteunderlag som finns vilket i sin tur påverkar kyrkans ekonomi.

Bokenäs församling, likt Svenska kyrkan som helhet, står inför ett minskat antal kyrkotillhöriga och minskade intäkter från kyrkoavgiften, kyrkans enskilt största intäktspost. Samtidigt prognosticeras personalkostnaden vara på ungefär samma nivå, vilket är den enskilt största kostnadsposten.

7
an *best* Jo

MBD VA

Utmaningar för verksamheten

Gudstjänsten

Utmaningar

- Att kontinuerligt arbeta med gudstjänstens utformning för att skapa större delaktighet
- Att visa att huvudgudstjänsten är centrum genom att tydligare knyta församlingens verksamhet till denna gudstjänst
- Att verka för att alla åldrar känner sig välkomna till församlingens gudstjänster
- Att väcka en längtan att delta i gudstjänsten som en höjdpunkt på veckan och skapa en plats där det ges kraft, tröst och inspiration till vardagen.
- Att framhålla vikten av bönens plats i församlingen

Utbildning

Utmaningar

- Att skapa rutiner i församlingens arbete med utgångspunkt för barnperspektivet
- Att skapa utrymme för frivilligt engagemang i undervisningen och i församlingsarbetet
- Att erbjuda olika mötesplatser för att skapa fördjupning och tillväxt för alla åldrar
- Att bedriva undervisning som känns begriplig och relevant
- Att uppmuntra till enskild och gemensam bibelläsning

Diakoni

Utmaningar

- Att varje år utvärdera om församlingens diakonala arbete har rätt inriktning. Vart fjärde år är det lämpligt att en större översyn görs av den diakonala verksamheten.
- Att med ord och handling agera utifrån de utvärderingar och inventeringar som utförs.
- Att skapa utrymme för frivilligarbetare att använda sina gåvor till att tjäna andra i den ideella verksamheten.

Mission

Utmaningar

- Att utveckla befintliga mötesplatser för evangeliet och skapa möjligheter för nya
- Att finna sätt att göra flera delaktiga i att dela sin tro
- Att starta grupper där tro och vardagsliv kan delas
- Att stötta Svenska Kyrkans internationella arbete genom ACT Svenska kyrkan och andra organisationer
- Att ständigt söka nya vägar att kommunicera

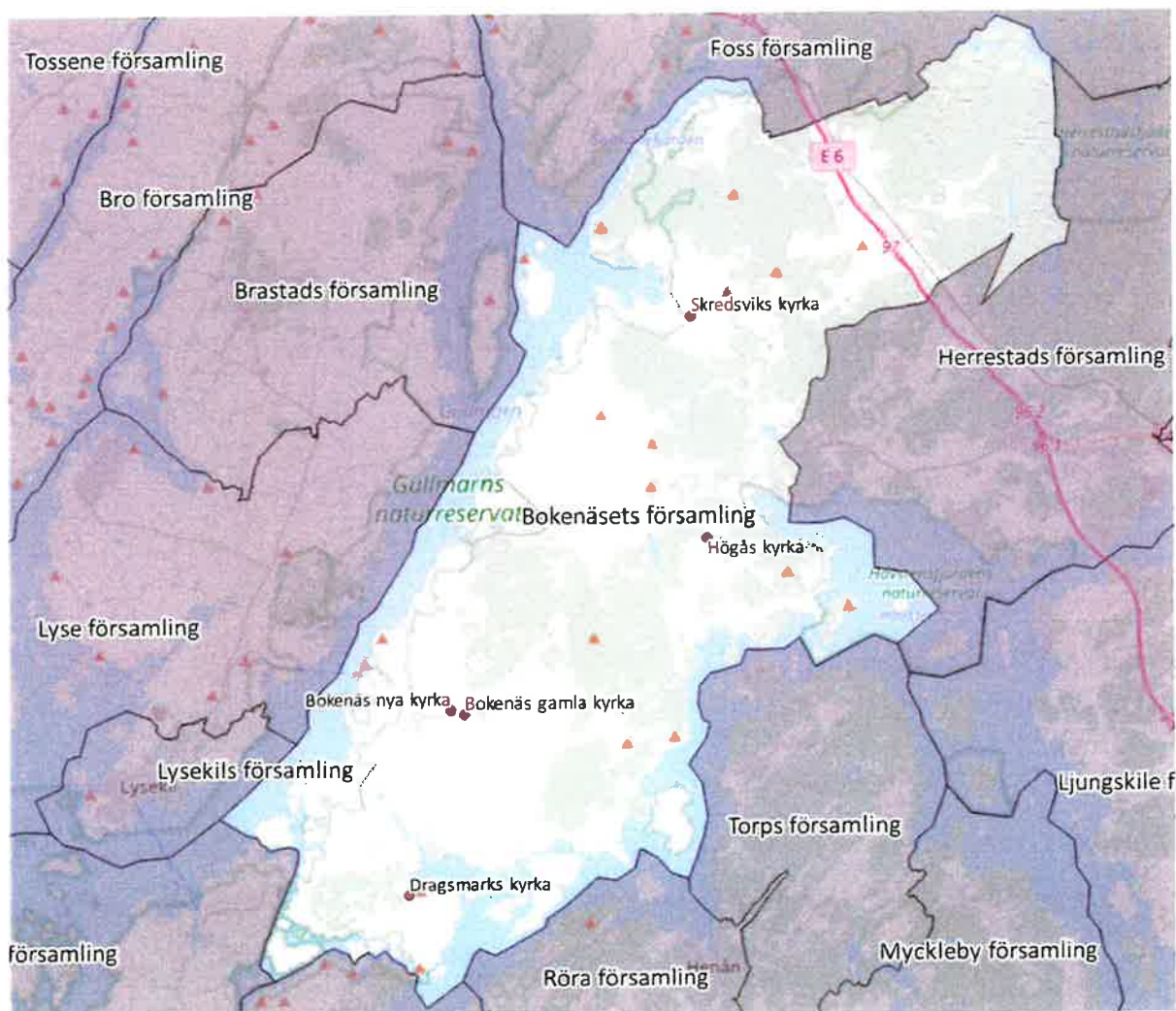
4. Verksamhetens utveckling samt behov av mark, byggnader och anläggningar

I detta avsnitt sammanfattas nuvarande verksamheter samt eventuella planerade verksamhetsförändringar som bedöms påverka behovet av mark, byggnader och anläggningar under perioden 2022–2032.

Om Församlingen

Bokenäset är det näs som utgör de västra delarna av Uddevalla kommun. Församling bildades 2010 och innefattar Högås, Bokenäs, Dragsmarks och Skredsviks gamla församlingar. Församlingen ingår i Uddevalla och Stenungssunds kontrakt i Göteborgs stift.

Bokenäsets församling är en utpräglad landsbygdsförsamling och avståndet mellan Hogstorp och Dragsmarks kyrka är 34 km.

Figur 1. Karta församlingsgränser och kyrkor/kapell.

9
m. Curt J. A.

UBS X

Människorna i församlingen

I området Bokenäs-Dragsmark bor det aningen fler män än kvinnor. Bland de röstberättigade i församlingen är de flesta över 65 år, ca 36%. Personer i åldrarna 50-64 och 30-49 står för ca 26% respektive 27% av befolkningen.

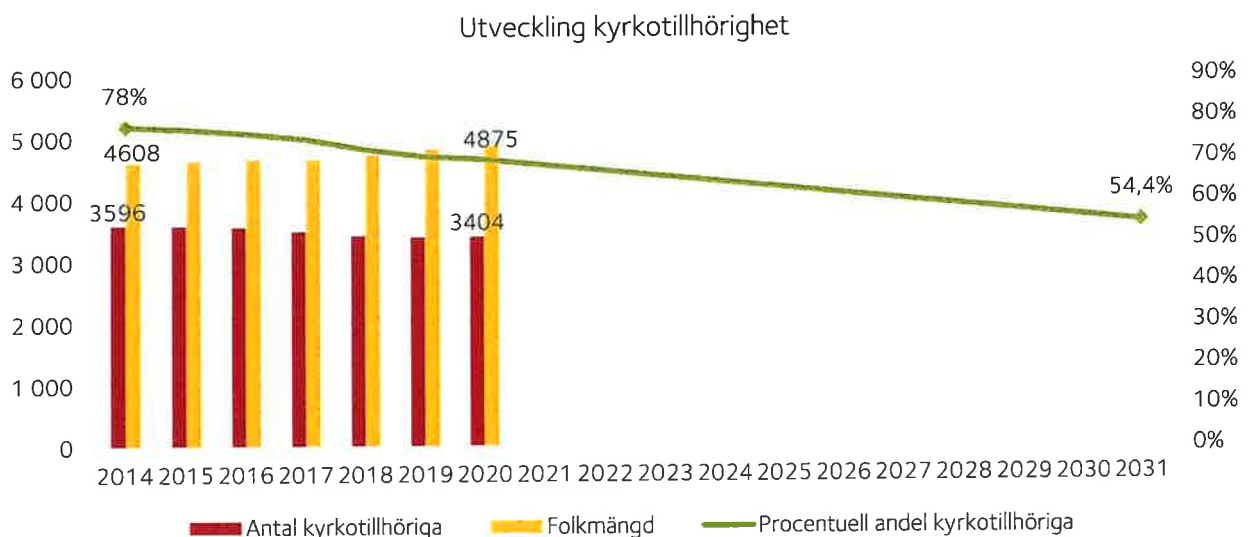
I Skredsvik och Högås är den största delen av befolkningen, ca en tredjedel, mellan 30-49 år.

Övergripande för hela församlingen är att åldersgruppen 18-29 år står för ca 10% av befolkningen. Andelen barnfamiljer är högre i Bokenäs församling än i andra delar av Uddevalla kommun.

Andelen som var sysselsatta i arbete år 2018 är ca 86% vilket är högre än riket i snitt.

Kyrkotillhörighet

Kyrkotillhörigheten har under de senaste åren minskat. År 2020 var antalet kyrkotillhöriga 3 404 personer. År 2014 var ca 78% av församlingsinvånarna medlemmar i Svenska kyrkan. År 2020 var denna siffra ca 70%. Det är fortfarande en stor andel av invånarna i församlingen som är kyrkotillhöriga jämfört med riket som helhet där motsvarande siffra är 55,2%. Minskningen har i snitt motsvarat -1,4% per år. Om utvecklingen fortsätter i samma takt som tidigare kommer 54,4 % av församlingsinvånarna vara kyrkotillhöriga år 2031.

Figur 2. Kyrkotillhöriga och befolkningsutveckling per 1 januari, 2014–2020.

Ekonomisk utveckling

Medianinkomsten i Uddevalla kommun är ca 3% lägre än i övriga landet. Församlingen har dock hög andel kyrkotillhöriga vilket påverkar skatteunderlaget positivt. Församlingens största intäkt är kyrkoavgiften som utgör ca 58%. Utdelningen från prästlönstillgångarna väntas öka under 2022–

2024. Lönekostnaderna, som är den högsta kostnadsposten och utgör ca 47% av församlingens kostnader väntas öka.

Även de investeringar som planerats kommer bidra till ökade kostnader. Under 2022 planeras underhåll motsvarande ca 3,3 miljoner kronor. Kyrkoantikvariatisk ersättning motsvarande ca 1,1 miljoner kronor förväntas fås under 2022 för underhåll av Bokenäs nya kyrka samt Dragsmarks kyrka.

Tabell 1. Ekonomisk utveckling (Budgetskrivelse 2022)

Resultaträkning (tkr)	Utfall 2020	Plan 2024	Förändring tkr	Förändring %
Summa intäkter	16 192	17 041	+ 849	+ 5,2%
Summa kostnader	15 049	18 911	+ 3 862	+ 25,7%
Summa resultat från finansiella invest.	37	60	+ 23	+ 62,2%
Årets resultat (efter finansiella poster)	1 180	- 1 810	-2 990	-253,4%

Personal

Under 2021 förväntas det jobba 13 personer i församlingen. En kyrkoherde, en komminister, en församlingsdiakon, två kantorer, en församlingsassistent, fyra kyrkvaktmästare, e kyrkogårdsarbetare och två administratörer. Till år 2022 kommer planeras för ytterligare en administratör.

Mycket administration inom lön, grav, ekonomi och fastighet görs för oss av Göteborgs stifts avdelning för servicebyråttjänster och för fastigheter och kulturarv. Löner administreras nu av riks-kyrkan och gravfrågor köps från Uddevalla pastorat. Detta har varit en trygghet när mycket varit osäkert. Församlingen fortsätter att hitta samarbetsformer och utveckla vilka kunskaper som måste finnas i församlingen för att hantera arbetet tillsammans. Fördelningen på olika arbetsuppgifter och roller fortsätter. Arbetet med att se över arbetsmiljön och vårda personalen är fortsatt mycket viktigt.

Under 2022 skall en ny kyrkoherde rekryteras och utses. Det är för att den nuvarande kyrkoherden går i pension.

Övergripande om verksamhet och statistik

Verksamhetsplan, församlingsinstruktion och intervjuer med verksamhetsansvariga ligger till grund för redogörelsen över hur verksamheten förväntas utvecklas på kort och lång sikt. Den grundläggande uppgiften är att:

- Föra gudstjänst
- Bedriva undervisning

-
- Utöva diakoni och mission.

Tabell 2. Statistik Gudstjänster och kyrkliga handlingar (Församlingsrapport 2019)

	Prognos 2032*			
Kyrkliga handlingar	2019	2018	2017	2016
Antal huvudgudstjänster	79	98	102	105
Besök vid huvudgudstjänster	2943	3447	3535	4038
Antal deltagare per vecka % av medlemmar	1,66%	0,87%	0,66%	0,85%
Antal kyrkliga handlingar	92	51	52	48
Besök vid kyrkliga handlingar	3622	3136	3142	3091
Antal döpta	41	39	29	42
Antal konfirmerande	28	24	21	29
Antal vigda par	32	27	17	20
Antal begravda i Svenska kyrkan	26	28	28	31
Fasta grupper				
Antal deltagare i barn- och ungdomsverksamhet (13–25 år)	-	14	19	15
Öppen verksamhet				
Antal deltagare i barn- och ungdomsverksamhet (4–12 år)	113	154	437	609

* I det fortsatta lokalförsörjningsarbetet ska prognoser för 10 år framåt tas fram.

Församlingen bedriver verksamheter med olika aktiviteter och för olika åldrar. Nedan kommer en översiktlig beskrivning av verksamheterna, dess utveckling och lokalbehov. Beskrivningen utgår från församlingsinstruktionen.

Gudstjänst

Gudstjänsten handlar om gemenskap och ska vara öppen för alla och ha ett varierande innehåll för att väcka intresset hos såväl unga som gamla. Antal huvudgudstjänster har haft en liten minskning från 105 stycken år 2016 till 79 stycken år 2019, enligt *Tabell 2*. Vidare har antal deltagare per vecka (i %) ökat från 0,58% år 2016 till 1,66% år 2019. Flest deltagare är det i Bokenäset och Skredsvik.

I *Tabell 2* presenteras även statistik över verksamhetsvolym. Årligen döps omkring 30-40 personer, cirka 20-30 personer konfirmeras och antalet vigslar varierar mellan 20-30 stycken.

Förutom de traditionella gudstjänsterna vill vi erbjuda ungdoms- och familjegudstjänster, Taize och meditationsgudstjänster, temagudstjänster såsom bön och lovsångsgudstjänster, friluftsgudstjänster mm. Det är även viktigt att erbjuda gudstjänster vid olika klockslag för att ge fler möjligheter att närvara.

Verksamhetens utveckling och lokalbehov

Under Covid-19 pandemin har människor från andra församlingar sökt sig till gudstjänster i Bokenäs på grund av våra stora kyrkor där det finns möjlighet att hålla avstånd. Gudstjänstdeltagandet ökade också före pandemin och en framtida ökning av antal gudstjänstdeltagare påverkar inte lokalbehovet. Vigslar ökar under sommarmånaderna på grund av ett stort antal sommargäster. En ökning av antal vigslar påverkar inte lokalbehovet. Antalet dop bedöms vara på samma nivå som idag vilket inte påverkar lokalbehovet. Kyrkorna fungerar bra för gudstjänstverksamheten.

Undervisning

Uppgiften att bedriva undervisning har en naturlig plats i all församlingsverksamhet. För barn och unga finns bland annat konfirmander och öppen verksamheter, babysång, ungdomsgrupp och orkester. Bokenäs församling satsar på barn och ungdomsverksamhet och det pågår ett aktivt arbete för att återstarta barnkörer. Enligt *Tabell 2* har barn- och ungdomsverksamhetens fasta grupper haft ett deltagarantal omkring 15-20 personer under perioden 2016 – 2019. För den öppna verksamheten har det varierat betydligt mer, från 600 personer år 2016 till 100 personer år 2019.

Konfirmandverksamheten verkar i Bokenäs församlingshem en gång i veckan. Det brukar vara omkring 15-20 personer varje år. Lokaliseringen av Bokenäs församlingshem möjliggör att ungdomarna kan tas sig själva genom kollektivtrafik, vilket anses vara en viktig förutsättning för ungdoms- och konfirmandverksamheten. Det är några av församlingsmedlemmarna som väljer att konfirmeras sig i närliggande församlingar på grund av att det ligger närmre skolan man går i.

För vuxna erbjuds olika typer av grupper som ger tillfälle till samtal och reflektion kring Bibelns budskap, livsfrågor och människors erfarenheter, i syfte att bygga upp och förstärka den personliga tron. Vi fortsätter arbetet kring Alpha-grupper och kommer att erbjuda varierande teman för församlingsaftnar, för att tillgodose olika människors behov och intressen. Idag har man äldreträffar (70år +) varje onsdag, varannan vecka i Skredsviks församlingshem och varannan vecka i Bokenäset församlingshem.

Musikverksamheten är en viktig del i undervisning och gemenskap och församlingen har två körer. Högvikskören som träffas en gång i veckan i Skredsvik församlingsgård och Fagus Vocalis som träffas en gång i veckan i Bokenäs församlingshem.

Verksamhetens utveckling och lokalbehov

Målsättningen nu efter pandemin är att återinföra ungdomsgrupper varje eller varannan vecka i Bokenäset församlingshem. När det gäller barnverksamheten vill man utveckla den i Högås församlingshem då det är många barnfamiljer som bor i närområdet.

Konfirmandverksamheten bedöms inom de närmsta åren ha samma omfattning som idag, vilket är omkring 15-20 personer. Verksamheten har behov av en större lokal för undervisning lek och fika, samt ett kök och till viss del förvaringsmöjligheter. Bokenäs församlingshem möter de behov som finns och det finns möjlighet för en utökning av verksamheten.

Vuxenverksamheten sker främst i Högås församlingshem bland annat Alfagruppen och bibelstudiegruppen. Sett till utvecklingen framåt vill man kunna erbjuda en öppen vuxenverksamhet för åldrarna 35-65 med ett nytt fokus. Det finns möjlighet att öka verksamheten i befintliga lokaler.

Körverksamheten kommer att fortsätta som den gör i dagsläget och bedöms ha samma omfattning som idag vilket är omkring 6-15 personer. Sett till utvecklingen framåt vill man starta upp en barnkör och barn- och familjesöndagar med musik. Det finns möjlighet att öka musikverksamheten i befintliga lokaler och lokalerna fungerar väl för verksamheten.

Diakoni

Diakoni innebär att ha omsorg om medmänniskan i livets alla skeden, särskilt människor som befinner sig i utsatta situationer. Alla som tjänstgör i församlingen har ansvar i att möta, bekräfta och upprätta de människor vi möter. Diakonen har ett särskilt uppdrag av kyrkan att stödja människor i utsatta livssituationer och värna om människovärde och medmänsklighet. Mycket av det arbetet sker i det vardagliga mötet med människor och i självvårdande samtal under tystnadsplikt. I diakonens uppgift ingår även att vara uppsökande och arbeta utåtriktat. Det kan innebära att samarbeta med olika institutioner och att göra hembesök.

Verksamhetens utveckling och lokalbehov

Behoven av diakoni tenderar att växa då den andliga nöden är stor. Det finns grupper som glömts bort av vården och omsorgen där diakonin kan göra stora insatser. Även de svårigheter som pandemin med åtföljande isolering fått för många äldre och andra i utsatta grupper är en utmaning för församlingen. Då samhället förändras behöver det diakonala arbetet hela tiden utvecklas, vilket innebär att en kontinuerlig översyn sker. I dagsläget finns det samtalsgrupper man kan delta i, dock endast under dagtid på vardagar. Då majoriteten av medlemmarna jobbar på vardagarna vill man kunna erbjuda samtalsgrupper på kvällar och helger också. Något som går att göra inom befintligt bestånd.

Enskilda samtals görs ofta genom hembesök och till viss del på diakonens kontor i Skredsviks församlingshem. Kontoret fungerar väl för att ha samtal i men placeringen av kontoret i församlingshemmet kräver att man behöver gå igenom andra kontor och en matsal. Det gör det svårt för personer att vara anonyma. Möjligtvis borde diakonens kontor flyttas så det blir lättare för personer att vara anonyma. I Bokenäset församlingshem finns det möjlighet för enskilda samtal. Där behöver man dock anpassa sig efter den verksamhet som sker där, men är ett bra alternativ.

Mission

Missionsarbetet bygger på delaktighet. Genom att få fler människor delaktiga kan tron spridas och förstärkas. Utmaningen ligger i att skapa goda mötesplatser där människor får möta Gud. Missionen måste stå stadigt på de byggstenar församlingen har, dvs. gudstjänsten, undervisningen och diakonin. Missionen ska rikta sig till alla åldrar och erbjuda alla delaktigheter.

Verksamhetens utveckling och lokalbehov

Befintliga aktiviteter inom ramen för Mission ska utvecklas, bevaras och vårdas. För missionsarbetet finns inga direkta lokalbehov. Istället ska man tänka i nya banor och hitta vägar för att möta människor. Grundläggande i detta arbete är att budskapet skall vara begripligt för alla.

Begravningsverksamhetens utveckling

Begravningsverksamheten är ett statligt uppdrag där Bokenäs församling är så kallad begravningshuvudman. Verksamheten finansieras genom begravningsavgiften. Begravningsverksamheten bedrivs enligt Begravningslagen (1990:1144) samt begravningsförordning. Det innebär bland annat att huvudmannen är skyldig att tillhandahålla gravplats för alla folkbokförda inom församlingens gränser, oavsett trosinriktning. Begravningsplatserna ska utformas och vårdas på ett sätt som stämmer med gällande regler. I församlingen finns fem kyrkogårdar.

Statistiken visar att under de senaste 5 åren har strax under 30-talet begravningsceremonier hållits varje år. Mellan 70-100% av de totalt antal avlidna i Bokenäs församling begravs i Svenska kyrkan. Att göra en prognos över framtida antal begravningar är svårt att bedöma. Många som växer upp i Bokenäs-området och senare flyttar in till centrala Uddevalla vill begravas i Bokenäset, ofta på grund av familjegraven finns där eller att man vill tillbaka till sin barndoms kyrka. Bedömningen är dock att församlingen kan tillgodose behovet av gravplatser under överskådlig framtid.

Under 2022 anläggs en askgravplats på Dragsmarks kyrkogård.

5. Befintligt bestånd av mark, byggnader och anläggningar

I detta avsnitt följer en redogörelse för beståndet av mark, byggnader och anläggningar samt en sammanfattning av de analyser som genomförts inför upprättandet av åtgärdsplanen. Bruksarea (BRA) är alla våningsplans area och begränsas av de omslutande byggnadsdelarnas insida.

Befintligt bestånd

Bestånd av mark, byggnader och anläggningar omfattade totalt 2 854 kvadratmeter bruksarea BRA ägda lokaler. Det finns 5 kyrkor och 4 församlingshem i församlingen. Fastighetsbeståndet omfattar även ca 11,4 hektar mark. I tabell 6 och 7 redogörs för storleken på de markresurser, byggnader och kyrkogårdar som förvaltas.

Fastighetsbeståndets utveckling sett till redan beslutade åtgärder

Invändig restaurering i Dragsmarks kyrka bland annat med gåvomedel projekteras och söks KAE för. På Bokenäs nya kyrka åtgärdas fogar, dörrar och återstående fönster. Arbetet med hur vi skall göra med reparationen av puts mm i Bokenäs gamla kyrka fortsätter och är planerat att utföras 2023. Arbetet med att utreda och installera solceller på möjliga fastigheter är viktigt. Dessutom installeras mät och styrsystem för bland annat värme i Högås och Skredsviks kyrkor.

Tabell 3. Objektsförteckning

Församling/gemensamt objekt	Objekt	Verksamhet	Kvm BRA
Församlingsverksamhet			
Bokenäs	Bokenäs nya kyrka	Kyrka	410
Bokenäs	Bokens gamla kyrka	Kyrka	246
Bokenäs	Bokenäs församlingshem	Församlingshem	222
Skredsvik	Skredsvik kyrka	Kyrka	402
Skredsvik	Skredsvik församlingshem	Församlingshem	642
Dragsmark	Dragsmarks kyrka	Kyrka	146
Dragsmark	Toalett	Övrigt	
Högås	Högås kyrka	Kyrka	240
Högås	Högås församlingshem	Församlingshem	345
Högås	Högås lilla församlingshem	Församlingshem	201
<i>Summa församlingsverksamhet</i>			2 854
Begravningsverksamhet			
Begravningsverksamhet	Bokenäs ekonomibyggnad	Begravning servicehus	
Begravningsverksamhet	Skredsvik Ekonomibyggnad	Begravning servicehus	
Begravningsverksamhet	Dragsmark Ekonomibyggnad	Begravning servicehus	
Begravningsverksamhet	Högås Personal/garage	Begravning servicehus	
Begravningsverksamhet	Kyrkportal ggr 2	Begravning övrigt	
Begravningsverksamhet	Skredsvik Bårhus	Begravning bårhus	
<i>Summa begravningsverksamhet</i>			
Summa totalt			2 854

Tabell 4. Markresurser

Församling/gemensamt objekt	Objekt	Verksamhet	Markareal (kvm)
Församlingsverksamhet			
Bokenäs	Övrig mark	Övrigt	56815
Skredsvik	Övrig mark	Övrigt	14393
Dragsmark	Övrig mark	Övrigt	1985
Högås	Övrig mark	Övrigt	6061
<i>Summa församlingsverksamhet</i>			79 254
Begravningsverksamhet			
Begravningsverksamhet	Bokenäs Nya kyrkogård	Begravningsplats	4890
Begravningsverksamhet	Bokenäs Gamla kyrkogård	Begravningsplats	4936
Begravningsverksamhet	Dragsmarks kyrkogård	Begravningsplats	4204
Begravningsverksamhet	Högås gamla kyrkogård	Begravningsplats	1600
Begravningsverksamhet	Högås nya kyrkogård	Begravningsplats	5860
Begravningsverksamhet	Skredsviks kyrkogård	Begravningsplats	13380
<i>Summa begravningsverksamhet</i>			34 870
Summa totalt			114 124

6. Analyser ur olika perspektiv

I detta avsnitt redovisas analyser som har gjorts av byggnadernas kostnader, nyttjande, kulturvärden, ändamålsenlighet, tekniska status, energianvändning.

Nyttjande

Inför upprättandet lokalförsörjningsplanen har lokalnyttjandet analyserats. Syftet med att redovisa lokalnyttjandet är att skapa en gemensam bild över hur byggnaderna används. En grund för den här typen av sammanställningar är statistik från bokningssystemet, där 2019 använts som basår. Många av de samtal, möten och besök som sker bokas inte i systemet, och syns därför inte i statistiken. I avsnittet redovisas därför lokalnyttjandet dels med utgångspunkt från den statistik som finns.

Lokalnyttjandet kan även visas genom beräkningar av bokningsgrad. För att beräkna bokningsgraden har följande ekvation använts:

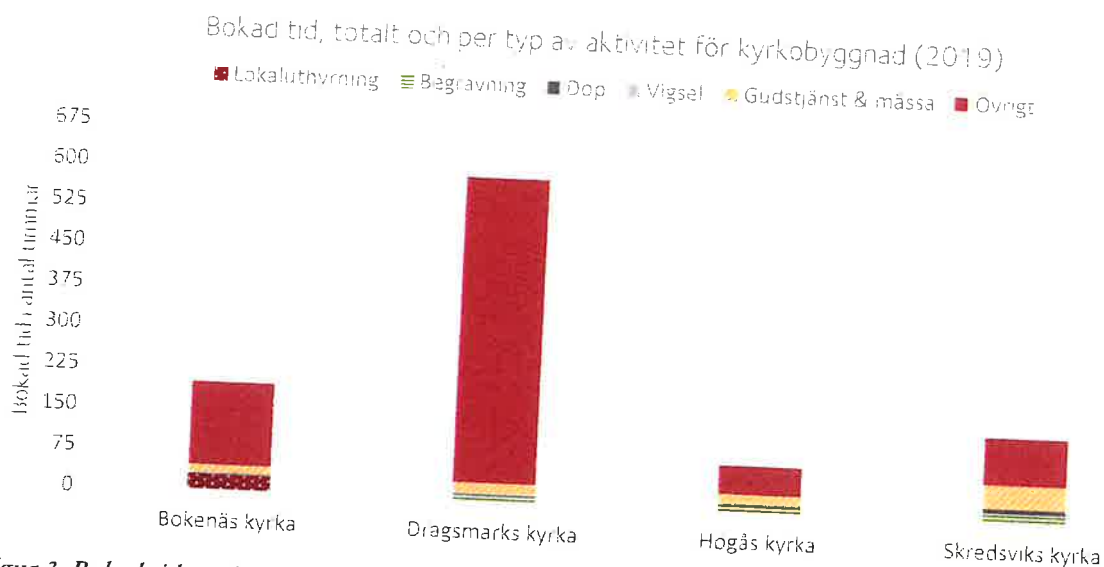
$$\text{Bokningsgrad} = \% \left(\frac{\text{Antal bokade timmar}}{\text{Antal tillgängliga timmar}} \right)$$

Antal nyttjade timmar baseras på bokningsstatistik medan antalet tillgängliga timmar baseras på att lokalerna är tillgängliga att användas 12 timmar per dag (kl. 8-20) 365 dagar om året. En lokal som nyttjas 6 timmar varje dag kommer således ha en bokningsgrad på 50 procent (6/12).

Kyrkor och kapell

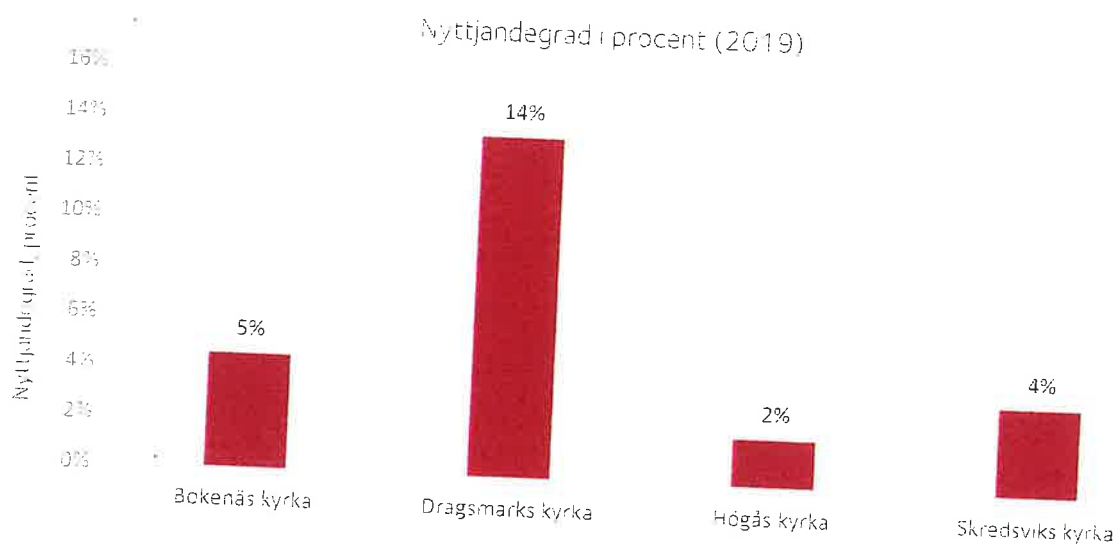
I Figur 3 redovisas antalet bokade timmar under 2019 för respektive kyrka, samt vilken typ av verksamhet bokningen avser. Den resterande verksamheten som sker i kyrkobyggnaderna består bland annat av dop, vigsel, begravning, gudstjänst och mässa samt lokaluthyrning.

Dragmarks kyrka är den kyrka som har flest antal bokade timmar för aktivitet. Därefter är det Bokenäs kyrka till följd av Skredsvik kyrka och Högås kyrka. Bokenäs gamla kyrka har totalt 4 timmar bokad aktivitet på ett år och har därför inte tagits med i diagrammet.

Figur 3. Bokad tid per kyrkobyggnad.

Beräkningar för år 2019 visar att även nyttjandegraden med 14% är högst i Dragsmarks kyrka. Därefter kommer Bokenäs kyrka med 5%, Skredsviks kyrka om 4% och Högås kyrka med 2%. Bokenäs gamla kyrka har en nyttjandegrad om cirka 0,1% och har därmed inte tagits med i diagrammet.

Figur 4. Bokningsgrad i procent för kyrkobyggnader.

I församlingsinstruktionen har nyttjandet per vecka sammanställts för kyrkorna:

- Bokenäs gamla kyrka nyttjas 3 – 8 gånger per år. Där firas helgmålsböner, dop och vigslar.
- Bokenäs nya kyrka nyttjas 0,8 gånger i veckan. Där firas huvudgudstjänster, familjegudstjänster, musikgudstjänster, dop, vigslar och begravingar.

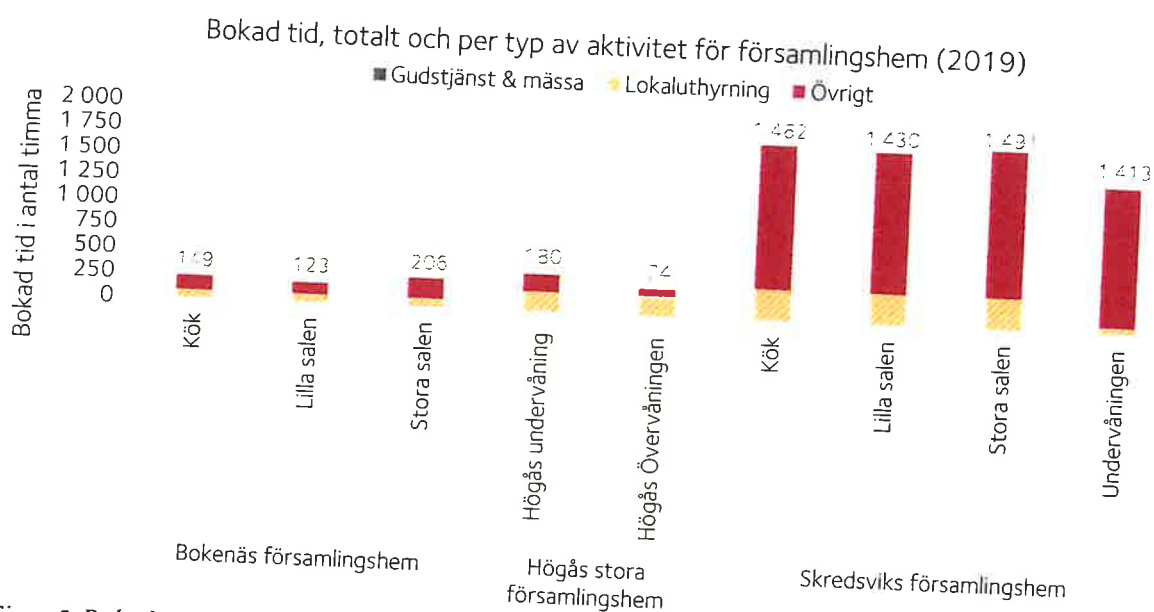
- Dragsmarks kyrka nyttjas 0,5 gånger i veckan. Där firas huvudgudstjänster, övriga gudstjänster, musikgudstjänster, dop, vigslar och begravningar.
- Högås kyrka nyttjas 0,6 gånger i veckan. Där firas huvudgudstjänster, övriga gudstjänster, musikgudstjänster, dop, vigslar och begravningar.
- Skredsviks kyrka nyttjas 1 gång i veckan. Där firas huvudgudstjänster, övriga gudstjänster, musikgudstjänster, dop, vigslar och begravningar.

Om samtliga kyrkor behålls i bruk kommer nyttjandet av kyrkorna att förbli oförändrat. En ökad efterfrågan på kyrkliga handlingar kan innebära en förändring av nyttjandet.

Församlingshem

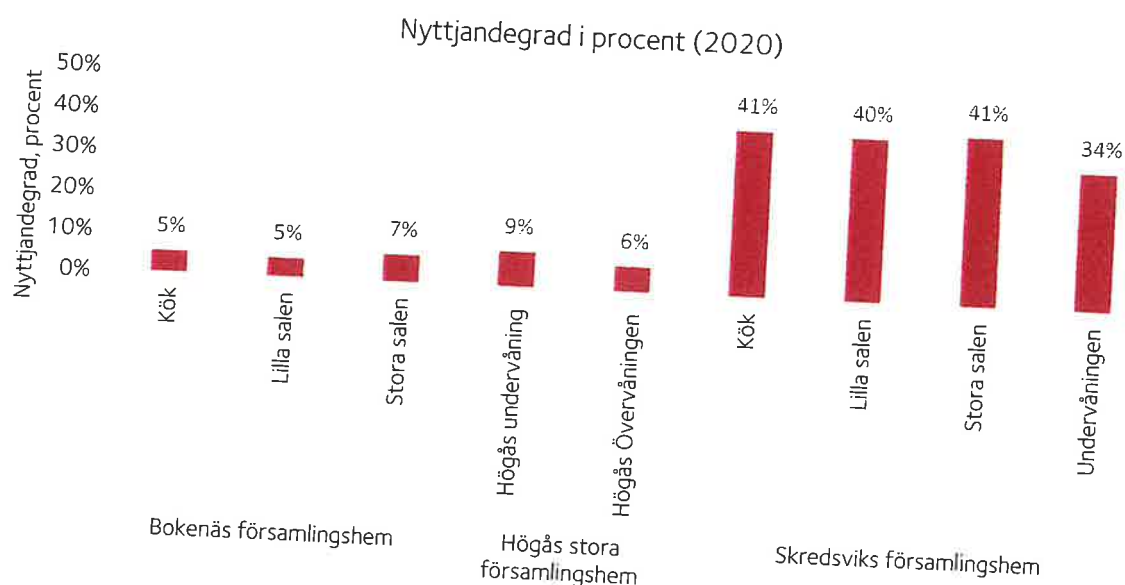
I Figur 5 visas antalet bokade timmar för varje rum i respektive församlingshem samt vilken typ av verksamhet den bokade tiden motsvarar. Församlingshemmen är följande: Bokenäs församlingshem, Högås stora församlingshem och Skredsviks församlingshem. Varje församlingshem har något rum som är bokad mer än 250 timmar under 2019.

Flest antal bokade timmar på ett år (ca 1500 timmar) har stora salen i Skredsviks församlingshem. Fördelningen för antalet bokade timmar per år är jämn mellan rummen i Högås stora församlingshem och Bokenäs stora församlingshem. Antalet bokad tid varierar mellan rummen från ca 70 till ca 200 timmar. Alla rum i Skredsviks församlingshem har betydligt fler antal bokade timmar jämfört med rummen i Högås- och Bokenäs församlingshem.

Figur 5. Bokad tid per rum för respektive verksamhet.

I Figur 6. redovisas nyttjandegraden i procent för verksamhetslokalernas olika rum. Nyttjandegraden är särskilt hög i samtliga rum i Skredsviks församlingshem med en nyttjandegrad omkring 30-40%. Resterande rum i Bokenäs församlingshem och Högås stora församlingshem har en nyttjandegrad omkring 5-10%. Det finns utrymme för att nyttja respektive rum och verksamhetslokal mer om ett ökat lokalbehov skulle uppstå i församlingen.

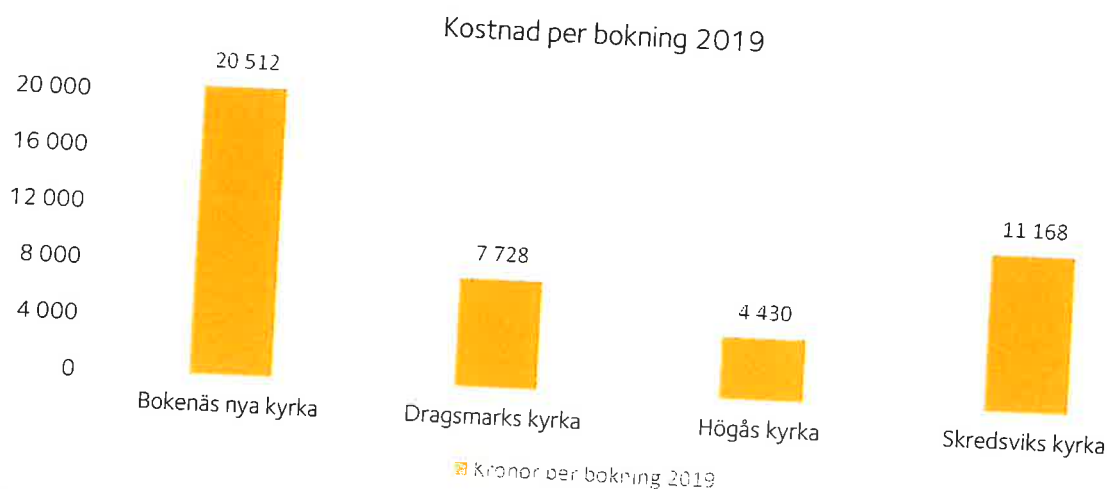

Figur 6. Bokningsgrad i procent för respektive rum i församlingshemmen.

Ekonomi och fastighetskostnader

Kostnad per bokning i kyrkobyggnader

Bokenäs nya kyrka har högst fastighetskostnad och lägst antal bokningar under 2019 vilket gör att kyrkan får högst kostnad per bokning. Högås kyrka har lägst kostnad per bokning vilket beror på att kyrkan har flest antal bokningar. Kostnaden för kyrkoantikvariskt underhåll är exkluderad för att få resultatet mer representativt för ett normalår och därmed mer jämförbart mot kommande år.

Figur 7. Kostnad per bokning(2019)

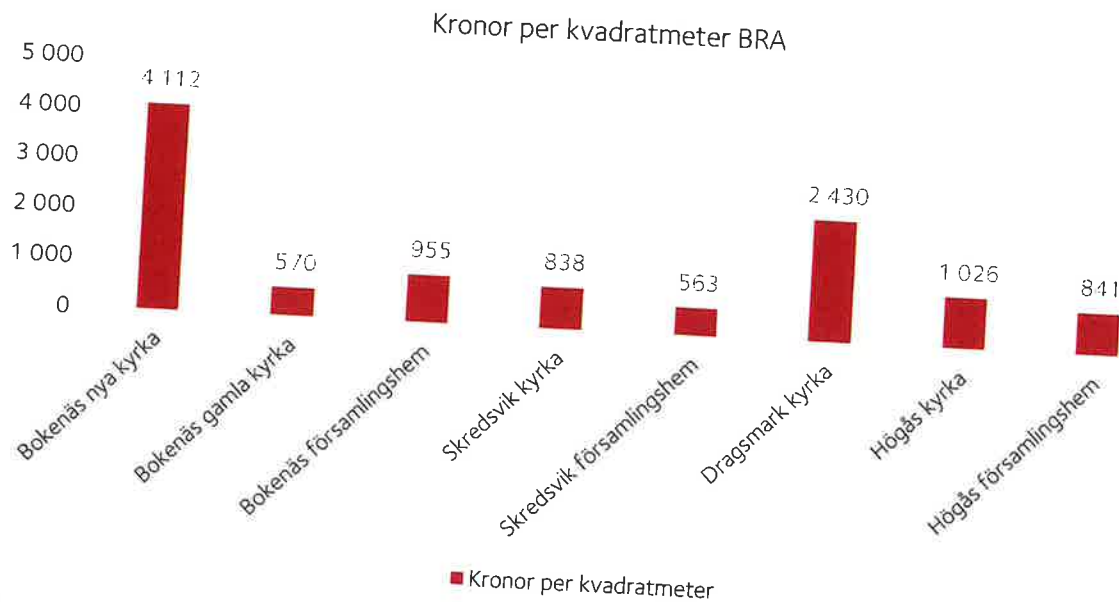
Driftskostnader

För underhåll av fastigheter har ca 2,7 mkr budgeterats för 2022, varav underhåll Bokenäs nya kyrka har budget på ca 1,4 mkr. För underhållskostnaden på 1,4 mkr för Bokenäs nya kyrka har antagits att församlingen erhåller kyrkoantikvarisk ersättning på 0,7 mkr på intäktssidan i resultat-räkningen. År 2023 har ca 3,5 mkr planerats för drift och underhåll av fastigheter, varav Bokenäs gamla kyrka har en planerad budget på ca 2,8 mkr. För denna kostnad har antagits att församlingen erhåller kyrkoantikvarisk ersättning på ca 2,5 mkr.

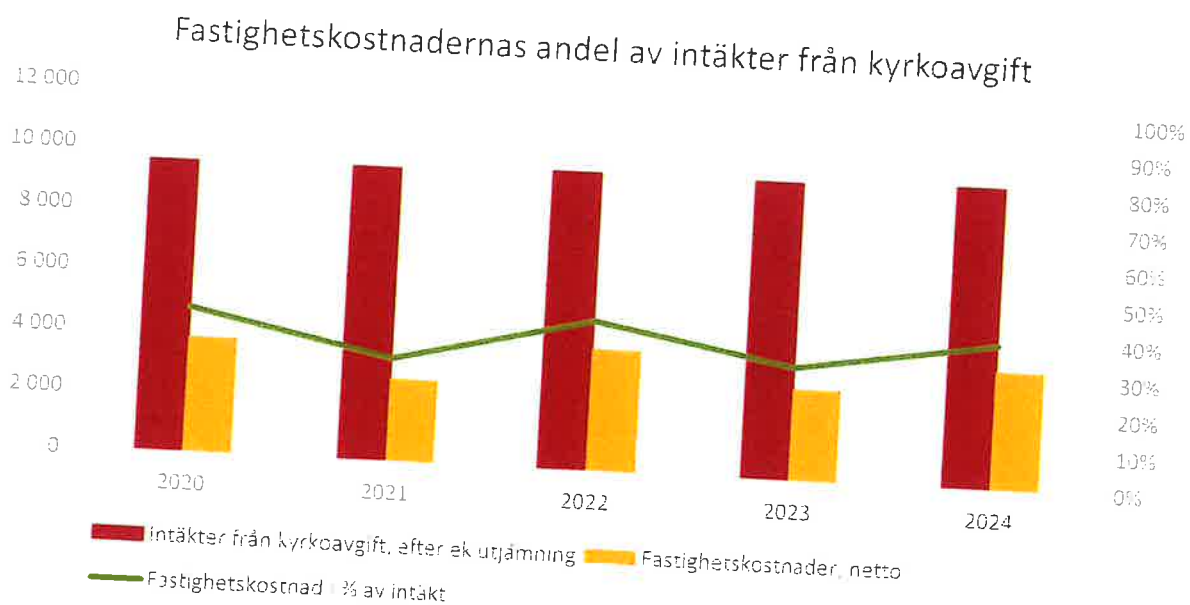
De kommande åren planeras det för stora renoveringar vilket gör att underhållskostnaden blir hög, och kostnaden varierar stort under perioden 2022-2031. Den eviga kostnaden per år, det vill säga ett snitt för underhållskostnaden per år, med utgångspunkt från underhållsplanen är ca 1,7 mkr.

Kvadratmeterkostnad

Kostnaden per kvadratmeter ligger på en relativt jämn nivå för kyrkobyggnaderna undantaget Bokenäs nya kyrka samt Dragsmarks kyrka. Detta beror på höga kostnader för underhåll av Bokenäs nya kyrka under 2020, och för Dragsmarks kyrka en hög kostnad för löpande underhåll i kombination med en relativt liten area. Församlingshemmens kostnader ligger även de på en relativt jämn nivå. Lägst kostnad har Skredsvik församlingshem på 563 kr/kvm.

Figur 8. Kronor per kvadratmeter BRA (2020)

Fastighetskostnadernas andel av kyrkoavgiftsintäkten förväntas variera mellan 18-41% under åren 2020 till 2024. Variationen beror till stor del på hur mycket underhåll som genomförs respektive år. Fastighetskostnader motsvarande 40% av församlingens intäkter från kyrkoavgiften är förhållandevis högt och är inte långsiktigt hållbart.

Energianvändning

Svenska kyrkan har nationellt ett antal målsättningar kopplat till sin miljöledning. Bland annat formuleras följande målsättning för verksamhetsområdet "Byggnader":

Vi ska ha en fastighetsförvaltning som bidrar till att uppfylla Sveriges klimatmål och strävar efter att minimera miljöpåverkan från drift, underhåll och förändring/utveckling i lokalförsörjningen.

Tabell 5. Energiförbrukning, kostnad och uppvärmningsform

Objekt	Uppvärmningsform	Energianvändning el, kWh	kWh/m ²	Koldioxidutsläpp, ton	CO ₂ /m ² , kg
Bokenäs nya kyrka	El	99 512	243	1,8	4,4
Bokens gamla kyrka	Saknas	5	0	0,0	0,0
Bokenäs församlingshem	El	35 415	160	0,6	2,9
Skredsvik kyrka	El	84 526	210	1,5	3,8
Skredsvik församlingshem*	Oljepanna	22 943	36	0,4	0,6
Dragsmark kyrka	El	23 378	160	0,4	2,9
Högås kyrka	El	47 554	198	0,9	3,6
Högås församlingshem*	Oljepanna	24 584	71	0,4	1,3
Högås lilla församlingshem	El	29 819	148	0,5	2,7
Summa		367 736	129	6,6	2,3

* Energianvändning omfattar inte energianvändning för uppvärmning då dessa byggnader värms upp via oljepanna.

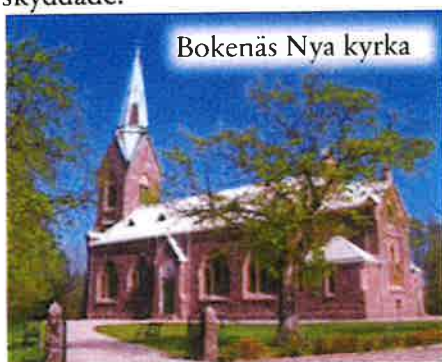
Energianvändningen avseende el i församlingens bestånd uppgick 2020 till ca 368 mWh. Högst förbrukning uppmättes i Bokenäs nya kyrka följt av Skredsviks kyrka och Högås kyrka. Dessa byggnader hade även den högsta förbrukningen per kvadratmeter. Samtliga lokaler förutom Skredsvik församlingshem och Högås församlingshem har direktverkande el som uppvärmningsform. All förbrukad el är miljömärkt vilket innebär att koldioxidutsläppen blir relativt låga för de byggnader som värms upp via el. Skredsviks församlingshem och Högås församlingshem värms upp via oljepanna vilket är en uppvärmningsform som bidrar till stora utsläpp av koldioxid.

Ändamålsenlighet och teknisk status

Kulturvärden

Enligt Svenska kyrkans bestämmelser om lokalförsörjningsplaner ska kyrkobyggnadernas särställning beaktas i lokalförsörjningsplanen.

Kyrkorna är levande rum som är öppna för alla. Det kyrkliga bruket står inte i konflikt med öppenhet och tillgänglighet för alla. Kyrkorna är väsentliga för att genomföra församlingens grundläggande uppgift, och de är även resurser som kan utvecklas och tas till vara för att nå olika mål. Det är inte bara kyrkobyggnader som har kulturvärden, utan även andra delar av fastighetsbeståndet. Det kommer bland annat till uttryck i kulturmiljölagens paragrafer om att det är kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser som är skyddade.

Bokenäs Nya kyrka

Högås kyrka

Bokenäs gamla kyrka

Dragsmarks Kyrka

Skredsviks Kyrka

Bokenäs gamla kyrka

Bokenäs gamla kyrka är belägen på en gammal offerplats med offergropar utanför kyrkogårdsmuren. Den är Bohusläns i ursprungsskick bäst bevarade medeltidskyrka. Kyrkan uppfördes troligen

redan före 1100 och är byggd av gråsten i skalteknik. Väggarna i långhuset är 180 cm tjocka. Kyrkan är vittrappad och har romansk anläggning med långhus, kor och halvrund absid samt vapenhus som utgör bottenvåningen av ett rödmålat torn, uppfört på 1700-talet.

Invändigt är kyrkan vitlimmad, dörrarna till de slutna bänkarna är marmorerade och har blommotiv, alla olika, målade av J H Dieden. Även tunnvalvet är målat av J H Dieden. På läktarbröstet har Dieden målat Jesus och hans tolv apostlar. Triumfbågen är bevarad i sitt ursprungliga skick. Altartavlan är från 1600-talet. Altare, dopfunt och predikstol från 1770-talet.

Bokenäs nya kyrka

År 1894 fattades beslut att bygga en ny kyrkobyggnad eftersom Bokenäs gamla kyrka bedömdes vara för liten för traktens växande befolkning. Nya kyrkan uppfördes åren 1899 - 1901 efter ritningar av arkitekt Adrian C. Peterson. Byggnaden har en stomme av granit och består av långhus med smalare rakt kor i öster och kyrktorn i väster. Koret flankeras av två lägre utbyggnader där den norra inrymmer sakristian och den södra inrymmer ett arkiv.

På altaret står två stora malmstakar, troligen från medeltiden. Nattvardskalken, av silver, är från 1734 och helt förgylld.

Kyrkan genomgick omfattande ombyggnadsarbeten på 1950-talet.

Högås kyrka

Högås kyrka uppfördes under åren 1867–1868 efter ritningar av arkitekt Otto August Mankell och invigdes den 21 juni 1870. Föregångaren till Högås nuvarande kyrka, en äldre kyrka med medeltida ursprung, som revs 1868. Den var belägen på den gamla kyrkogården. Materialet återanvändes vid byggandet av den nya kyrkan som fick en enkel men sammanhållen arkitektur med tidstypiska nyklassicistiska stildrag. Tornaket är täckt med skiffer och det är möjligt att hela kyrkan ursprungligen också var skiffertäckt tidigare.

Kyrkan genomgick en större invändig renovering 1930–31 under ledning av John Hedæus, en renovering som lade grunden till kyrkans nuvarande utseende. Vissa ändringar gjordes i koret 1952, och 1988 byggdes rum under läktaren.

Skredsviks kyrka

Kyrkan uppfördes efter ritningar av Albert Törnqvist i vitkalkad sten 1855–1856 på en plats omedelbart söder om den gamla kyrkogården. Den uppfördes av Sandhultsbyggmästare och ersatte en medeltidskyrka som då revs. Planen utgörs av ett rektangulärt långhus med smalare halvrunt kor i öster. Norr om koret finns en vidbyggd sakristia som tillkom 1925. Långhuset har genomgående nyklassicistiska stildrag, medan det fyrkantiga tornet i väster är medeltidsinspirerat. Tornmurarna genombryts av dubbla rundbågiga öppningar i flera våningar och tornet har sadeltak med en liten korskrönt spira.

Bland inventarierna märks främst dopfunten från 1200-talet. På dess fot syns en drake med gapet öppet över en liggande riddare. Altartavlan från 1684 föreställer "Kristus på korset" samt nedtill "Nattvardens instiftelse". Troligen är altartavlan skänkt av generalguvernör Rutger von Ascheberg och hans hustru, vars båda vapen finns avbildade vid sidan av altartavlan. Predikstolen är från 1855. I tornet hänger två klockor, den större från 1737, den mindre från 1620.

År 2006 gjordes en omfattande renovering av kyrkan, både utvändigt och invändigt, inför kyrkans 150-årsjubileum som firades 24 september samma år.

Dragsmarks kyrka

Det forna premonstratensklostret Dragsmarks kloster anlades på 1200-talet och då även en gotisk klosterkyrka. Klostret fungerade fram till reformationen och kvar fanns ruiner fram till mitten av 1800-talet. År 1594 omnämns en liten träkyrka invid den då förfallna klosterkyrkan. Man vet att taket 1623–1624 var täckt med torv på näver. 1625 slog blixten ner och kyrkan förstördes av brand. Åren 1626–1627 uppfördes en ny kyrka, som stod fram till 1754.

År 1754 påbörjades bygget av dagens träkyrka, där en del virke från den gamla återanvändes. Den invigdes den 1 januari 1756. Tornet tillkom först 1762. Byggmästare till både kyrka och torn var Johan Feigel från Göteborg. En sakristia uppfördes 1914 och 1925 förlängdes hela kyrkan åt öster med 4,5 meter vid restaureringen under ledning av Axel Forssén. Det befintliga koret flyttades österut. Ett rum inrättades 1980 under läktaren.

År 1776 bemålades hela inredningen av Johan Henric Dieden som även utförde takmålningarna. År 1800 målade han den tavla föreställande Jesu dop som hänger i koret. Dieden var känd i bygden, eftersom han tidigare hade målat Bokenäs kyrka. Vid en renovering på 1870-talet målades taket över med vit färg. Redan innan dess hade man bytt ut en stor del av takbrädorna, förmodligen på grund av skador. Det dröjde ända till 1988–1990 innan målningarna åter togs fram i samband med konserverings- och restaureringsarbeten av 1700-talets interiöra måleri. Då kompletterades även saknade brädor av konservatorn och konstnären Anders Darwall, som rekonstruerade motiven. Diedens original finns främst i kortaket över altaret längst i öster, där det finns en strålomgärdad oval med inskriften FIAT LVX (Varde ljus). Även en del av en avbildad Treenighet finns bevarad. Runt om scenerna finns en för Dieden typisk turkosblå himmel och gråblå moln med gula kanter.

Sammanfattande analys och inriktning

Andelen kyrkotillhöriga i församlingen har kontinuerligt minskat de senaste åren och förväntningen är att detta fortsatt kommer minska framöver. Trots att det förväntas en viss ökning av antalet invånare inom församlingens gränser bedöms antalet medlemmar fortsatt minska framöver. Enligt den ekonomiska prognosen i församlingens budget bedöms intäkterna från kyrkoavgiften dock öka under prognosperioden fram till 2024. På sikt bör dock församlingen ha beredskap för att intäkterna kan komma att minska framåt.

Kostnaderna för församlingens fastigheter varierar stort vilket främst beror underhåll och investeringar som varierar mellan åren. Under 2019 genomfördes omfattande underhållsinsatser i flera av församlingens byggnader. Under perioden 2020-2024 bedöms fastighetsbeståndets kostnader uppgå till mellan 28-41% av församlingens intäkter från kyrkoavgiften. Variationen beror även här på hur omfattande underhåll som genomförs mellan åren. Att fastighetskostnadernas andel av intäkterna uppgår till över 40% vissa år är högt. Det minskade antalet medlemmar riskerar dessutom på sikt innebära minskade intäkter för församlingen. För att inte allt för stor del av församlingens intäkter ska gå till fastighetskostnader behöver fastighetskostnaderna minska. På sikt kan detta innebära att byggnader kan behöva avvecklas.

Bokningsgraden visar att det finns utrymme att nyttja kyrkorna då de användes 2-14% av den tillgängliga tiden. Den kyrka som nyttjades mest var Dragsmarks kyrka. I församlingshemmens salar varierade nyttjandet där samtliga salar i Bokenäsets församlingshem och Högås församlingshem användes mindre än 10% av den tillgängliga tiden samtidigt som salarna Skredsviks församlingshem användes 34-41% av den tillgängliga tiden. Sammantaget visar nyttjandemätningen att församlingen har ett stort bestånd av lokaler i förhållande till den verksamhet som bedrivs och att lokaler står onyttjade under stora delar av dagarna.

Utifrån de intervjuer som genomförts som underlag för denna plan anses lokalerna fungera bra för den verksamhet som bedrivs. Inga påtagliga brister har framförts som begränsar hur verksamheten bedrivs. Det har lyfts att tillgängligheten till vissa utrymmen i församlingens lokaler är bristfällig men att detta hinder kan undvikas genom att förlägga verksamheten i lokaler med bättre tillgänglighet. Vad som påtalats av flera verksamheter är dock att församlingen saknar lokaler i Rotviksbro som är något av ett centrum i församlingens område. Flera verksamheter bedömer därför att möjligheterna att nå ut till människor i församlingen skulle öka med en närvaro i området.

Energianvändningen i församlingens lokaler sett till kWh per kvadratmeter var högst i kyrkorna, bortsett från Bokenäsets gamla kyrka. Bokenäsets nya kyrka hade den högsta energianvändningen såväl sett till total förbrukning som kWh per kvadratmeter. Underlag för energianvändning avseende uppvärmning saknas dock för Skredsviks församlingshem och Högås församlingshem. Då dessa byggnader värms upp via oljepanna är det även dessa som bidrar till högst koldioxidutsläpp. För att församlingens ska bidra till Svenska kyrkans nationella målsättningar avseende klimatpåverkan bör församlingen utreda förutsättningarna att byta energikälla i dessa byggnader.

7. Åtgärdsplan och konsekvensanalys

I kapitlet redovisas en sammanfattning av planerade åtgärder under perioden 2021–2031 samt en kort beskrivning av varje åtgärd med motiveringar och förväntade konsekvenser. Därefter redovisas prognoser för den förväntade utvecklingen om åtgärdsplanen genomförs. Sist i kapitlet sammanfattas de förväntade konsekvenserna ur olika perspektiv.

Åtgärder och konsekvensanalys

Innan konkreta åtgärder kan föreslås och beslutas krävs fördjupade utredningar och en gemensamt beslutad viljeinriktning för lokalförsörjningen. Därför föreslås i denna lokalförsörjningsplan ett antal punkter att arbeta vidare med:

Utveckla mål för lokalförsörjningen

Motivering

Nu när en första lokalförsörjningsplan finns på plats och kännedomen om lokalbeståndet, lokalbehoven, etc. har blivit större finns ett behov av att konkretisera och fördjupa målsättningarna för lokalförsörjningen. Det kan exempelvis handla om mål för lokalnyttjande, fastighetskostnader, energianvändning och klimatmål, etc.

Beskrivning av åtgärd och konsekvens

Åtgärden innebär ett arbete med att arbeta fram nya konkreta målsättningar. Genom att besluta om kompletterande mål underlättas det fortsatta lokalförsörjningsarbetet exempelvis för att definiera viljeinriktningar för beståndet, prioritera bland åtgärder, etc. Tydligare målsättningar är en viktig grundpelare för framtagning av konkreta förslag på åtgärder i kommande uppdateringar av lokalförsörjningsplanen.

Definiera en viljeinriktning för beståndet (mark och byggnader) med utgångspunkt i verksamhetens utveckling och lokalbehov

Motivering

Det finns ett behov av att tydliggöra en viljeinriktning för församlingens mark och byggnader. Med viljeinriktning menas att det för varje objekt tydliggörs hur det ska användas, förvaltas och underhållas, hyras ut eller avvecklas/säljas. Det kan också innebära ett ställningstagande där man inte vill ta ställning till ett objekt ännu.

Beskrivning av åtgärd och konsekvens

Åtgärden innebär ett arbete med att definiera en viljeinriktning dels med utgångspunkt från befintlig verksamhetsplanering och dels med utgångspunkt från ytterligare framtidsplaneringar. Innan en sådan viljeinriktning görs är det viktigt att se till verksamhetsutvecklingen. Den kan på sikt innebära nya eller förändrade lokalbehov sett till storlek, utformning och utrustning men här måste

verksamhetsplaneringen gå före lokalplaneringen. En konsekvens är att det blir tydligare för verksamheten hur lokalerna ska användas och det blir enklare att göra prioriteringar av ändamålsanpassningar, underhåll etc.

Utred möjliga besparingar i fastighetsbeståndet

Motivering

Då fastighetskostnaderna utgör en stor del församlingens totala ekonomi behöver församlingen på sikt arbeta med att minimera de negativa ekonomiska konsekvenserna av fastighetsbeståndet. Detta kan ske antingen genom att öka de intäkter fastigheterna genererar eller att minska kostnaderna. Framförallt åtgärder som innebär avvecklingar kan vara känsloladdade och det är därför viktigt att sådana eventuella förslag förgås av en grundlig utredning och förankring. Församlingen behöver därför ha en god framförhållning i detta planeringsarbete för att inte hamna i en situation där beslut fattas hastigt för att täcka akuta behov.

Beskrivning av åtgärd och konsekvens

Församlingen behöver utreda hur de kan minska fastighetsbeståndets negativa effekter för ekonomin. Åtgärder för att öka intäkterna kan exempelvis innefatta ökad uthyrning av lokalerna. Åtgärder för att minska kostnaderna kan exempelvis vara vinterstämning av lokaler, avyttring eller rivning/ruinställning.

Utred möjlig närvaro i Rotviksbro

Motivering

Flera verksamheter har påtalat att tillgång till en lokal i anslutning till Rotviksbro hade varit önskvärd då detta är det nav inom församlingen som flest församlingsbor passerar. Därför anses en närvaro i området öka förutsättningarna för församlingen att locka till sig fler deltagare i verksamheten och nå ut till fler församlingsbor.

Beskrivning av åtgärd och konsekvens

Församlingen bör utreda om det finns förutsättningar för att få tillgång till lokaler Rotviksbro. En sådan utredningen behöver dock säkerställa vilka effekter en sådan etablering får för församlingens ekonomi. Då församlingen redan har en hög andel fastighetskostnader behöver åtgärden antingen vara mycket kostnadseffektiv eller finansieras genom att besparingar görs inom andra områden i församlingen.

Konsekvenser

Konsekvenser för fastighetsbeståndet

De utredningar som föreslås omfattar dels åtgärder som kommer att påverka den framtida inriktningen för lokalförsörjningsarbetet men också utredningar som kan resultera i konkreta åtgärder.

Åtgärdernas och utredningarnas syfte är att skapa en gemensam syn, riktning och målbild för fastighetsbeståndet och lokalförsörjningen, som i sin tur kan bidra till bättre måluppfyllnad.

Konsekvenser för ekonomin

Församlingens ekonomiska förutsättningar innebär att församlingen på sikt behöver hitta besparingar i fastighetsbeståndet för att långsiktigt hållbar ekonomi. Även om ett åtgärdsförslag potentiellt skulle innebära en tillkommande kostnad behöver församlingen totalt sett minska sina kostnader på sikt. Den sammantagna bedömningen är därför att åtgärderna totalt sett kommer innebära positiva effekter för församlingens ekonomi.

Konsekvenser för verksamheten

Utredningsförslaget som innebär att minska fastighetsbeståndets kostnader kan leda till åtgärder som får konsekvenser för verksamheten. Samtliga potentiella åtgärder behöver därför analyseras noggrant med avseende på effekterna för verksamheten. Samtidigt är besparingar i fastighetsbeståndet viktiga för att säkerställa att det finns tillräckliga pengar att satsa på verksamheten. Bedömningen är därför att även eventuella avvecklingar medför positiva effekter för verksamheten.

Konsekvenser för barn

Den samlade bedömningen är att de åtgärder som följer av åtgärdsplanen inte har några direkta negativa konsekvenser för barn i nuläget. Det är dock viktigt att de utredningar som kan resultera i konkreta åtgärder beaktar vilka effekter de förväntas bidra med sett till ett barnperspektiv.

Till kyrkorådet!

2025 01 15

Spontanremiss på fastighetsutredningen.

Som anställd i Bokenäsets församling vill jag gärna ge några synpunkter inför beslut om stängning av kyrkor och församlingshem. Detta är naturligtvis ett delikat bekymmer och jag förstår mycket väl hur svårt det är. Vi har som anställda fått till oss att verksamheten och personalen ska prioriteras. Detta är vi naturligtvis mycket tacksamma för.

Personligen tycker jag att två kyrkor räcker att använda men att man då håller dessa öppet hela året och inte använder församlingshemmen för att fira gudstjänst. Som jag förstått tankarna är Skredsvik och Dragsmark de kyrkor som kommer prioriteras. Detta låter klokt.

Vad gäller församlingshemmen kommer ju med största säkerhet Bokenäs att få vara kvar. Detta innebär i så fall att vi inte har någon utpost där flest människor bor, i alla fall om man tänker nybyggnation och tätortsmässigt.

Mitt förslag är därför att vi har kvar ett församlingshem i Högås och undersöker möjligheterna att få bidrag för barn och ungdomsverksamhet där. Detta är högprioriterat för både stift, kommun och EU. I så fall kan byggnaden även användas för annan verksamhet, som i nuläget Bibelstudier och andra mötesplatser.

I Hogstorp, där många bor, föreslår jag att vi lånar/hyr i skolan eller liknande någon kväll per vecka för att etablera verksamhet där. Skolan är positiv till församlingen och vi skulle på sikt kunna ha ett gott samarbete.

När vi samtalat kring våra gudstjänster är nog den samlade uppfattningen att vi bör fira en Högmässa varje söndag i Skredsvik på förmiddagen. Kontinuitet och varaktighet året om. I Dragsmark kan vi kvällstid fira en mer lättillgänglig gudstjänst med kyrkkaffe och gärna samtal i olika former.

Någonstans kan vi också fira veckomässa vilket vi nu prövar i Högås kyrka under våren 2025

Slutligen vill jag tacka för det positiva klimat som jag upplever i samtalen med kyrkoråd och fullmäktige.

Mats Enander

1838

4

an led To

2025-02-13

Reservation tillhörande åtgärd för Högås kyrka och Bokenäs nya kyrka

Jag önskar lägga in en reservation till punkten att vinterstänga Högås och Bokenäs nya kyrka. Jag tycker att våra medlemmar ska få möjligheten att begravas i "sin" kyrka. Det vill säga, att det vinterstängda kyrkorna tillfälligt öppnas, om en medlem önskar begravning i någon av de stängda kyrkorna. Detta kan då eventuellt ske med en viss begränsning sett till uppvärmningen, exempelvis max 18 grader.

Anne-lie Carlsson, kyrkofullmäktige

103 Y

Anne-lie Carlsson

**Svenska
kyrkan**

Reservation

Jag önskar reservera mig mot tillägget till att-sats fyra om utredning av förutsättningar för rivning av stora församlingshemmet i Högås.

2025-03-25 Skredsvik

Annelie Carlsson

Anne-Lie Carlsson

HL Carlsson